Bilgilendirme Materyali: 1

BARIŞ SAVAŞIMI VE TEMELLERİ ÜZERİNE

Bugünm dünya üzerindeki süreçler sosyalizmin derin etkisi vardır. Ama emperyalizmin de etkisi sürmektedir. Savaş tehlikesinin, sosyal çatışmaların kaynağı emperyalizmdir.

Emperyalizm iç bunalım süreçlerinden çıkmak istiyor. Aynı zamanda dış etki alanını da genişletmek istiyor. Bu amaçla askersel-stratejik dengeyi kendi lehine bozmak istiyor.

ABD'nin liderliğini yeniden kurmak istemesi; öteki emperyalist merkezlerle arasındaki rekabet; ve antisovyetizm temelinde emperyalizm şu üç noktada insanlığı tehdit ediyor: a) insanlığın nükleer bir savaşta yok olması tehlikesi; b) rekabet ve kâr hırsı nedeniyle toplum ile doğa arasındaki dengenin bozulması tehlikesi; c) toplumun temel üretici gücünün, üretken gücün deforme olması.

Bugünm hemen her ülke ve bölgede sözkonusu bu tehlikelere karşı üç hareket oluşmuştur: a) barış hareketi; b) çevre koruma hareketi ve sosyalizmin çevre koruma politikası; c) Farklı alanlarda ve etkideki işçi hareketleri.

Elbette bu hareketlerin önündeki görevlerin tümü aynı anda çözülemez. Bunlar yönelim noktalarını oluşturuyor. Komünistlerin görevi, bu temelde oluşan üç hareketi birleştirmektir.

Kapitalist ülkelerdeki işçi hareketlerinin hedefleri çok ve görevleri ağırdır. Bu bakımdan, bu hareketler geniş ve sağlam olmak zorundadır.

Üretken gücün deforme olmasından ne kastediliyor? Devresel bunalım ile genel bunalımın içiçe geçmesi sonucu ana üretici güçte, kronik işsizlikte ifadesini bulan bir deformasyon gözlenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise 35 milyon kişi işsizdir. Bu yine kronik bütçe açıklarında ifade buluyor. Süregen iflaslar, finans sistemi bunalımları görülüyor. Kapitalist ülkelerde yönetimler sosyal kazanımların kısıtlanmasına, yokedilmesine yöneliyor. Bu ülkelerde sürekli yapı bunalımları görülüyor.

TÜSTAV SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Bunlar,ekonomik ve politik alanlarda da önemli değişiklikler getiriyorlar.

Değişikliklere örnek vermek gerekirse,uzun bir zamandan beri ABD'de ekonomik alanda ağırlık noktalarının başka bölgelere kayması belirtilebilir.ABD'de ekonomik merkez California'ya kaydı.Böyle olmas bir rastlantı değildir.Bunun nedeni yapı bunalımıdır.Böylece ekonomik ağırlık otomobil,çelik vb. gibi klasik üretim alanında önde gi den orta ve doğu bölgelerden,elektronik ve uzay aygıtları,roket tekni ğinde önde giden (en modern dallar) güneybatıya kaydı.Burada 20-22 mi yon emekçi çalışıyor.Bölgenin bir özelliği de sendikanın bulunmamasıdır.

İşte bunlara dayanarak,ABD emperyalizminin politikasına egemen olan çatışma politikasının gel-geç olmadığını,uzun süreceği ni söyleyebiliriz.Çünkü California bölgesi,ekonomik açıdan da çok güçlüdür.Dünya kapitalist üretiminde 7. yeri işgal ediyor.Böylesine ekonomik bir güce sahip olan bir bölge,politika üzerinde de etki yapar.

Barışın korunması için savaşım ne anlama geliyor?İşçi hareketi için barışın korunması hem bir önkoşuldur,hem de bir hedeftir.Çünkü bu insanlığın korunması için de savaşımdır.Ve barış,aynı zamanda sosyal savaşımların sürmesinin de önkoşulunu oluşturur.

Barış için ve sosyal hedefler için savaşımdan özederken,barış savaşımının görece özerkliğini de gözardı edemeyiz.Bunu biraz daha açalım:

Faşizme karşı utkunun 40. yıldönümünü kutladığımız bugünlerde savaşın önüne geçme görevi,herşeyin önüne geçmiştir.Şu andaki barış hareketi,2.Dünya savaşı sırasında ortaya çıkan barış hareketi değildir. Çünkü bu hareket o dönemdekinden farklı olarak savaş patlamadan ortaya çıktı.Bu yüzyılın çıkardığı en önemli ders,savaş başlamadan savaşın önü ne geçmek zorunluluğudur.Savaş başladıktan sonra anti-savaş koalisyon oluşturmak yerine,anti-savaş koalisyonu savaş başlamadan önce oluşturmak zorunludur.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Sonra böylesi bir barış hareketinin oluşturulması,yanlızca zorunlu değil,aynı zamanda olanaklıdır da.Bunun için,tüm katılanların diyaloga açık olması,yani komünist olmayanların komünistlerle birlikte olma korkusunu aşmaları,ve en geniş güçleri birleştirecek ortak paydanın bulunması gerekir.Batı Avrupa'da bu ortak payda ABD roketlerine karşı savaşımdır.Öte yandan böylesine geniş bir hareketi tek merkezden yönetmek olanaksızdır.Esneklik gerekir.

Sosyal ve ekonomik bakımdan çok farklı bölgelerin varlığına karşın, önemli olan tümünün tek dünyanın üzerinde olmasıdır.Burada,barış için savaşımı,~~xxxxxxxxxxxxx~~antiemperyalist savaşımla ya da sosyalizm için savaşımla eşitlemek yanlıştır.O nedenle barış savaşımına katılan herkesin devlet tekelci kapitalizmine karşı olmasını,kapitalizmi yıkma savaşımına katılmasını bekleyemeyiz.

Silahlanma,bugün kapitalizm için varlığını sürdürme demektir.Ama bir dünya savaşı çıkarsa geriye ne kapitalistler kalacaktır ,ne de komünist partileri

Bu gerçekleri daha 2.Dünya ~~xxxxxxxxx~~ savaşının öncesinde Varga dile getirmişti.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin hepsinde(komünist partilerinin programlarında yazıldığı gibi) devlet tekelci kapitalizmi vardır.Gelişmiş kapitalist ülkeler,gelişmekte olan kapitalist ülkeleri de bu yola sürüklüyor.Bu olguya kapitalist mantık açısından bakmak gerekir,çünkü bugün dünya üzerinde sosyalizm de vardır.

Gelişmekte olan ülkelere,gelişmiş kapitalist ülkeler damga vuruyor. Lenin,Marks ve Engels'e bağlı kalarak,tekelin devlet tekelci kapitalizmin doğru yöneldiğini gösterdi.Bugün Latin Amerika ülkelerinin bir dizisinde devlet tekelci kapitalizmin özelliklerini saptamak olanaklıdır.

Devlet tekelci kapitalizmini 1.Dünya savaşı hızlandırdı.Savaştan sonra tekelci kapitalizm devlet tekelci kapitalizmine dönüştü(Lenin)

1929-32 bunalımı bu süreci daha da hizlandırdı.

Özetlersek devlet tekelci kapitalizmi;1.kapitalizmin ana çelişkilerinin derinleşmesi 2.ana çelişkinin [illegible]

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

lişme yasaları sonucu,4.sosyalizme ve işçi hareketine karşı bir önlem dir.

Bunun yanlızca sosyalizmin varlığı nedeniyle ortaya çıktığı ~~söylenen~~ görüşü ise yanlıştır,kendi iç yasalarının ~~bir~~ sonucu olmuştur.

Devlet tekelci kapitalizminin özü,özetle tekellerin gücü ile devletin gücünün içiçe geçmesidir.Bu devletin tekellerin hizmetine girmesi demek değildir.Devlet de karın gerçekleşmesinde rol oynuyor ama bu kenetlenmede gerek politik gerek ekonomik özerkliği ni koruyor.

Devlet politik alanda tüm burjuvaların çıkarlarını savunmakla yükümlü.Egemen sınıf içinde ise çıkar farklılıkları var.Örneğin Doğu-Batı ticaretinden kar sağlama vs.gibi.Burada devlet bir yandan kapitalist üretime mekan sağlıyor,öte yandan da kar sağlamada rol oynuyor.

Devlet tekelci kapitalizminde de yeni basamaklar oluştu.Örneğin son 20 yıldır görülen çokuluslu tekeller.Bugün kapitalist ekonomide bunların belirleyici bir etkinlikleri var.Bugün çokuluslu tekeller kapitalist dünyada sanayi üretiminin yarısını,dış ticaretin % 60'ını gerçekleştiriyorlar.Bunların kar çıkarları emperyalist devletin aracılığıyla sağlanıyor.

Devlet tekelci kapitalizmi tüm kapitalizm için tehlikeli.Araştırmalar sürüyor ama devlet tekelci kapitalizminin gelişmesi durmuyor. Örneğin,bugün emperyalist ülkelerin politikasındaki saldırganlığın temelinde bu vardır.Lenin bu saldırganlığa dikkati çekmişti.O,bunun güçlerini ve biçimlerini araştırdı,gerekli politik sonuçları çıkardı.

Lenin,1.Dünya savaşı sırasında devlet tekelci savaş kapitalizmine dikkat çekti.Cenova Konferansı sırasında dikkatleri kapitalist ülkeler arasındaki farklara çekti.Bunları;a)genç sosyalist devlete karşı kaba kuvvet kullanımından yana olanlar ile b)pasifist tutum alanlar olarak ikiye ayırıyordu.Bu farkların komünist partiler için önemli olduğunu belirten Lenin,1911'de Maksim Gorki'ye yazdığı bir mektubunda bu ayrıma dikkati çekti.

Bu,uluslararası işçi hareketi tarihi için de kendini gösterdi. 1929-32 de kapitalizm başvurduğu araç ve yollar açısından iki yola ayrıldı:

TÜRKİYE SOSYALİST TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

1.Faşizm,Berlin-Roma-Tokyo eksseni (saldırganlık)

2.New DealDevlet tekelci kapitalizminin yığınların radikalleşmesini önleme reform politikası (ABD) (işbirliği)

Bunlardın birincisi(saldırganlık) kapitalist rakiplerine ve Sovyetler Birliğine saldırdı.İkincisi ise önce faşizme karşı savaştı,sonra sosyalizmle işbirliğini kurmaya yöneldi.

Bugünkü koşullarda en saldırgan devlet tekelci kapitalizmi ABD ve NATO ülkelerindedir.Ama ikinci eğilimin varlığını da unutmamak gerek. Elbette her ikisi de antisosyalisttir,işçi sınıfının düşmanıdır.Ama temel sorun açısından,barışın korunması açısından,işçi sınıfının savaşımı açısındanhangisinin egemen olduğunu saptamak önemlidir.Öte yandan bu iki eğilimin ya yumuşak ödünlü yolla,ya da kaba zorbalık yoluyla yönetme şeklinde iç politikada da gör lüyor.Geçmişe baktığımızda ne görüyoruz? Birincisi işçi hareketini ezdi,demokrasi çabalarını boğdu.İkincisi ise Sovyetler Birliğiyle diplomatik ilişkiler kurdu.AFL sağcı sendikaların yanısıra CİO adlı kendi sendikalarını da oluşturdu.(Bu dönemde ABD'de Komünist Partisinin etkinliği fazlaydı.Ama unutmamak gerek ki, Roosevelt'in"New Deal" politikası sırasında Komünist partisinde revizyonizm egemen oldu.)

Barış savaşımını ele alırken tüm ülkelerdeki savaşımı eşitlemek elbette yanlıştır.Değerlindirme yaparken önce şu soruların yanıtını bulmak gerekiyor:Söz konusu olan hangi ülkedir?Bu ülkenin emperyalist sistemdeki yeri nedir?Barış savaşımının taşıyıcısı kimdir?Bu savaşıma kim karşıdır?

Örnek olarak FAC'ı ele alalım:Buradançıkacak savaş,tüm dünyayı yıkıma götürecek nitaliktedir.Şilahların en yoğun olduğu bölgelerin başında geliyor.Burada barış savaşımı söz konusu olduğunda,sözkonusu olan tüm insanlığın kaderidir.İşçi hareketi tek başına bu görevin üstesinden gelemez.Barış hareketi tekelci burjuvazinin bir kesimini de kapsayacak ölçüde geniş olmalıdır.Antikapitalist olmak burada ortak payda değildir.Elbette komünistler,bu savaşıma devrimci içerik taşımak,bunu sosyalizm için savaşım ile bütünleştirmek için çaba göstermek durumundadır.Ama kendi

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

platformlarını ortak payda olarak koyamazlar.Kime karşı barış savaşımı? En gerici,saldırgan kesimlere karşı.

Türkiye'de elbette FAC,xxFransı gibi bir durum yoktur.Ekonomik, politik,askersel bağımlılık çok fazla.Fransa ya da FAC'de ABD'nin etkinliği erk açısından tekelci xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx burjuvaziyi tehdit etmiyor.Ama Türkiye'de emperyalizm içerde bir erk etmeni olmuş durumda.Emperyalizmin varlığıx,egemen sınıfların erki ellerinde tutmalarıyla bağlı.Öte yandanx ABD aşırı silahlanmanın yükünü Türkiye gibi ülkelere yüklüyor.Bağımlılık mekanizmalarını bu yolda kullanıyor.Bunun yanında bilimsel teknik devrimin sonuçları da var.Türkiye gibi ülkeler bilimsel teknik devrimin masraflarını çeken ülkeler ,hizmet sektörü ülkülëri durumunda.Ucuz işgücü var.Tüm bunların sonucu olarak Türkiye gibi ülkeler için barış savaşımının kesinlikle antiemperyalist bir karekter xxxxxxx taşıdığını söyleyebiliriz.Ayrıca askersel yanlar da vardır.Emperyalizme bağımlı Türkiye ,SB'ne karşı bölge halklarına karşı bir ileri karakol durumunda.Türkiye 'de barış savaşımı ile anti emperyalist savaşımı birbirinden koparmak mümkün değil.

Ayrıca yukarıda burjuvazinin kesimlerinin farklı yöntemleri üzerinde durxxxxxxxxxxxxxxxxxx durduk.Bu tüm bağımlı ülkeler için geçerlidir.Buralarda komprador burjuvazi (işbirlikçi burjuvazi) ulusal burjuvazi ayrımı yapılır.Anti emperyalist savaş mutlaka komprador (işbirlikçi) burjuvaziye karşı olmalıdır. Ve bir çok ülkede ulusal burjuvazi ile bağlaşıklık kurmak mümkündür. Anti emperyalist savaşım,kapitalistlerin bazılarıyla birlikte emperyalizme ve komprador burjuvaziye(işbirlikçi burjuvaziye) karşı yürütülür.

Tekra genele dönerek ,bugün ABD'nen bir çatışma politikası izlediğini söylüyoruz.Çatışma polutukası kısa erimli bir politika değil. Kendimizi buna hazırlamalıyız.Politik savaşım açısından bu önemlidir. Genel olarak kapitalist ülkelerde politik eğemenlik mekanizmasında sağa kayış var.Ama faşizm kapıda değil.Elbette faşizmin kaynagı emperyalist sistemdir.Devlet tekelci xxxxxxx kapitalizmine tek xx uygun egemenlik biçimi faşizmdir diyenler var.Ama hangi ülkede hangi türden xx

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

egemenlik biçimi görülüyor?Buna somut olarak bakmak gerekir.Faşizmin yığınlar üzerinde bıraktığı etkileri de dikkate almak gerekiyor.Bugün faşizm egemen olsa bile bu Hitler,Mussolini biçiminde olmaz.Regan kliğinin güçlenmesi,demokratik hak ve özgürlüklerin kırpılmasına yol açar. Ama bunun ne ölçüde olduğu ülkeden ülkeye farklılık da gösterir.

Barış ve sosyal ilerleme savaşımının bağı üzerine de şunlar söylenebilir:Yukarda da saptadığımız gibi bu ülkelerin konumu vb. bağlı.Bugün barışın korunması,toplumsal ilerlemenin sağlanması açısından önkoşuldur.İnsanlık sorunudur.Burjuvazi için de karın garanti altına alınması için barış gereklidir.

Regan yönetimi,en aşırı saldırgan çevreler şu ikilemi getiriyor: ya devrimci süreç ilerleyecek: bu insanlığın yokolması riskidir,ya barış korunacak:bu devrimci savaştan vazgeçmek demektir.

Komünist partiler bu şantajı kabul edemez.Emperyalist şantaja izin verilemez.

Bizim iyimserliğimizin temeli:Barışın güçleri,savaşın güçlerinden daha güçlüdür saptamasına dayanıyor.Bunlar,öyle hareketlendirilmeli ki, emperyalizm savaş çıkartmasın.Şunlara dikkat etmek gerekir: Komünist Partiler barış savaşımında da kendi devrimci kişiliklerini korur;komünistler,barış uğruna herkesle birlikte davranır.Herkesi birleştirmenin harcı olmak durumundadır;sosyalizm ne kadar güçlenirse ,barış da o kadar güçlü olur.Çünkü ana taşıyıcı,toplumsal ilerlemenin simgesi olan sosyalust ülkelerdir.Emperyalizm askersel-stratejik dengeyi bozdu mu,sosyalist ülkeler bunu yeniden kuracaktır.Sosyalizmin güçlü olması demek,ekonomik istikrara sahip olması,iç istikrarı bulunması ve politik istikrara sahip olması demektir.Çünkü toplumsal ilerleme sağlanamazsa barış da sağlanamaz.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Bilgilenme Materyali 2.

DİKTATÖRLÜKLERE KARŞI KOMÜNİSTLERİN SAVAŞIMI

Burada somut tarihsel deneyimler temelinde karşılaştırılabilir ülkeleri,komünist partilerin illegal savaştığı,dikta rejimlerine karşı savaştığı ,örneğin Almanya,Portekiz-Yunanistan,İspanya,Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye gibi ülkeleri ele alacağız.Bu ülkelerdeki savaşımı şu ana başlıklar altında inceleyeceğiz:1.Savaşımın stratejik aşamaları

2.Komünist partilerin gücü ve etkisi.

3.eylem birliği,işçi sınıfının birliği,sosyal demokrasi ile ilişkiler.

4.Bağlaşık politikası

5.Savaşımın uluslararası yanları

1.Savaşımın stratejik aşamaları:

Bu türden ülkelerde şu soru yanıtlanmalı :Sosyalizm için savaş yakın hedef mi,yoksa uzak hedef mi?Komünistler,sosyalizm için çalışırlar. Sorun illegaliteden,terör rejiminden sosyalizme nasıl varılacağıdır. Burada iki uç yaklaşıma düşme tehlikesi vardır:1.ön koşullar yokken derhal sosyalizme,proletarya diktatörlüğüne geçmeyi hedeflemek; 2.pragmatik günlük hedeflere boğularak devrimci perspektifi elden bırakmak.

Bir program hazırlanırken,içinde bulunulan somut koşullarda hangi hedefe yönelineceğinin,savaşım hedefinin doğru tanımlanması büyük önem taşır.Stratejik hedefler bu tanımlamaya bağlıdır.

Sosyalizme yönelen savaş aşamalıdır.Bu gelişmiş kapitalist ülkelerin komünist partilerinde de böyle konuyor.Bir aşamadan diğerine geçiş;ya o aşamanın bitmesi,ya da bunun için gerekli güçlerin oluşmuş olmasıyla mümkündür.

Aşamanın niteliğini saptarken şunlara bakmalıyız:a) sosyal çelişkilere,b) reel güçler ilişkisine buna bağlı olarak yağınların ruh haline,c)konan hedefin gerçekleştirilmesi için reel olanakların varolup olmadığına.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

1920'lerin başında işçi hükümeti için savaşım hedefi konuyordu. Bu sosyalizm öncesi bir aşamaydı.Lenin,güçler ilişkisi nedeniyle sosyalizme geçişte bir ön aşama olarak bunun gerekliliğine işaret etti. İtalya'da faşizm erke gelince,(194-26) İtalyan ~~Komünist~~ Komünist Partisi ve Komünist Enternasyonal'de tartışma gelişti.Bordiga şöyle diyordu "Faşizm burjuvazinin tek egemenlik biçimidir.Tüm burjuva erki faşizme gider."Bunun için sosyalist devrim öneriyordu.Gramsci ise burjuvazinin bir kısmının,en gerici kesiminin erkinin sözkonusu olduğunu,o nedenle de burjuvazinin bir kesimiyle birlikte savaşılması gerektiğini belirtiyordu.Sonuç:faşizme karşı ~~alternatif~~ alternatif burjuva demokrasisidir.Almanya komünist Partisi (KPD) Bordiga yanlısı değildi,ama buna karşın 1930'ların başında alternatif olarak proletarya diktatörlüğü diyordu.Komintern'in 7.kongresi yanlış yaklaşımları düzeltti.KPD'nin 11 Haziran 1945 çağrısı antifaşist,demokratik bir düzen kurma hedefini koydu.Bu sosyalizm değildi,sosyalizm hedefini bu aşama geçildikten sonra koyuyordu.

komintern 7.kongresinde Dimitrof'un şunları dile getirdiği bilinir:İşçi sınıfı açısından burjuvazinin hangi kesiminin egemen olduğu önemsiz değildir.Komünist parti,öteki işçi örgütleri,çeşitli burjuva güçler hepbirlikte faşizme karşı çıkabilir,çıkmalıdır. Birleşik cephe düşüncesi.Faşizm ile proletarya diktatörlüğü arasında değil,faşist diktatörlük ile burjuva demokrasisi arasında seçim yapmak durumundayız.faşizme karşı burjuva demokrasisini savunmak(sosyalizme varmak için) gerekir.Bu yolu benimseyen komünist partiler Doğu Avrupa'da sosyalizme vardılar.İtalya,Fransa'da bu olmadıysa,güçler ilişkisine bağlıdır,bu ülkeler savaş sonrasında Amerikan işgali altındaydı.

2.Komünist Partilerin gücü ve etkisi :

Komünist partisinin gücü ,aşamanın,stratejik hedefin tespitinde rol oynamaktadır.Bu nedenle komünistler,sürekli güç ve etkilerini artırmaya çalışırlar.Komünist partisinin gücünü ve etkisini somutlayan

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

etkenler şunlardır:-Komünist partisinin ideolojik,politik sağlamlığı

-üye sayısı

-öteki işçi örgütleriyle eylem birliği düzeyi

-ittifaklar politikası(özellikle orta tabakalarla)

-ilke ve pratikte enternasyonalizme bağlılığı.

İllegal parti,kadro partisi olmak durumundadır. Ama legale çıkar çıkmaz görev,yığın partisine dönüşmektir.Parti günü geldiğinde bu geçiş sürecinin üstesinden gelebilecek konumda olmalıdır.En başarılı örnek 1917 Şubat-Rusya'da gerçekleştirildi.Başka bir örnek ise Portekiz Komünist partisi,Portekiz Komünist partisinin üye sayısı 1974'de birkaç binden 180 bine çıktı.

Yığın partisine dönüşme,değişim aşamasına ayak uyudurma açısından önemli.Bunu yapmayanlar,sonraki süreci etkileyemiyorlar.Burada üç tarihsel an üzerinde durmak gerekiyor:

1.Faşizme karşı savaşımda sosyal liberaller,sosyal demokratlar vb.komünist partisiyle birlikte savaşmaya hazırken ve buna gelirken, faşist rejim yıkıldıktan sonra komünist partisini yalıtlama çabasının ağırlık kazandığını görüyoruz.Tüm komünist partiler bunu yaşadı.Bunun olup olmaması da komünist partilere bağlı.İtalya,Portekiz,Fransa da komünist partiler yalıtlanmadı.Ancak İspanya'da yalıtlandı.

Lenin'in İki Taktiğinden şu önemli dersleri çıkarabiliriz:

-Komünistler kendilerini demokratik dönüşümlerle eşitlemelidir.

-Bu süreçte burjuvazi kendi çıkarları tehlikeye girdiği an süreci durdurmaya yönelir.

-Süreci,ancak bağlaşıklarıyla birlikte,gücü varsa komünistler ilerletebilir.

2.Komünistlerin artan gücü,değişim sürecindeki tutumuna bağlıdır. Değişim sürecinde politik güçler oranı yeniden biçimlenir.Bir kez biçimlendikten sonra ortaya çıkan yeni düzenleme kolay değişmez,uzun erimlidir.Avrupa'ya bakarsak ,2.Dünya savaşı sonrasındaki güçler ilişkisi bugüne de damgasını vuruyor,o günlerin güçlü komünist partileri bugün de güçlüdür.O nedenle öne konan hedef ve durumun doğru degerlendirilmesi çok önemli.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

3.Her zaman komünistler,terör rejimine karşı savaşımda en önde olurlar.Politik ~~xxxxx~~ yönlendirme görevlerini yerine getirirken çok kurban verirler.Ama kurtuluştan sonra yığınlar herzaman bunu dikkate almaz.Sosyal reformizme ,~~xxx~~ liberallere kayma eğilimi gösterirler.Komünist partisi bu durumda ne yapacaktır?Burada iki ~~xxx xxxxxx~~ tehlike var:Çok hızlı gitme,yığınlar hazır olmadan öne ~~xxx~~ fırlama.İleri hedefler koyunca bu kez yığınların başka partilere yönelmesi hızlanır.Sekter tutum,yığın desteğinin yitirilmesine ~~xxx~~ yol açar.Öteki tehlike ise komünist partisinin kendini reformist hedeflere teslim etmesidir.Böylece devrimci öz varlığını yitirir,yığınların kuyruğuna takılır.Örneğin 1976'da İspanya Komünist Partisi Moncloa paktıyla sosyal demokratların peşine takıldı.

Bir toplumda sola yönelme eğilimi ortaya çıktığında,yığınların geniş kesimleri komünist partisine değil,sosyal reformizme yöneliyor. Bu olgu komünistleri burjuva güçleri reddetmeye yöneltmemeli.Fransa'da 1972'de sosyalistlerle komünistler anlaşma yaptılar.Sosyalist parti bunu kullandı,sol cephenin güçlenmesinden yarar sağladı.Komünist Partisi buna karşı tutum belirlemede çok zorlandı.70'lerin ikinci yarısında aldıkları tutumu tartıştılar.

Komünistler neden yığınlar tarafından herzaman ödüllendirilmiyor? Bu bir yasa değil,mutlaka böyle olacaktır diyemeyiz.Bu komünist partilerin olgunluğuna bağlı,programlarının günün gerekleriyle yakınlığına bağlı.Burada koşul,"neye karşı" ile "ne için" dengesinin iyi kurulmasıdır. "Neye karşı"dan "ne için"e geçiş momentini iyi yakalamak gerekir.Büyük teorik ~~xxx~~ laflara ~~xxxxxx~~ gerek yoktur.Yığınların bilinç düzeyine bakılmalı.Komünist partiler hep kendilerine ve yığınlara yüksek görevler koyar.Oysa Komünist partisi için doğal olan bu durum yığınlar için herzaman geçerli değildir.Yığınların bilincinde hemen olumlu bir gelişme olacağını beklemek yanlıştır.Faşizmin yıkılmasından duyulan memnuniyet egemenken,komünist partiler yeni görev koyuyor,reformistler ise bu rahatlama duygusunu gıdıklıyor.Ancak komünist partisi yeni görev koymasa da ~~xxxxxxx~~ öncü rolünü yitirir.Burada antikomünizmin etkilerini de

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI VAKFI

küçümsememek gerekir.

Yığınların ruh halindeki değişiklikler herzaman mantıksal nedenle re dayanmaz.Oysa devrimlerin kaderi,yığınların ruh haliyle sıkı sıkıya bağlıdır.

3.Sosyal reformizm ile iliskiler:

Portekiz,İspanya,Yunanistan'da komünist partiler savaşımın en önündeyken,kurtuluştan sonra erke sosyal demokrat partiler geldiler.Komünistler için, bu ani güçün kaynağının nereden geldiği sorusunu yanıtlamak önemli.

Portekiz'de sosyalist Partiye Sosyalist enternasyonal(SE) çok destek verdi.Ama bu ikinci ya da üçüncü neden.Ana neden,sosyal ekonomik,politik değişmeler.Sosyal reformizmin maddi nedenleri,kapitalizmin yeniden üretim sürecindedir.Kapitalist üretim sosyal reformizmi sürekli yeniden üretir.Bu açıdan tüm ülkelerin işçi sınıfları bir dizi sorunla karşı karşıyadır:

-işçi sınıfındaki yapı değişikliklerine,işçi sınıfının çehresindeki değişikliklere,sosyal yapı değişikliklerine,sosyal psikolojideki değişmelere dikkat vermek gerekiyor.Bugün Fransa ve İtalya komünist partilerinde olduğu gibi ,bu üye yapısına da yansıyor.Komümist partiler işçi sınıfındaki değişmeleri sürekli incelemelidir.

- Orta tabakalrdaki değişmeler gözlenmeli.Burjuva toplumundaki kutuplaşma orta tabakaların yok olmasına yol açar diye düşünülürdü.Oysa % 20-25 olarak bunlar hep varoluyorlar.Orta katmanlar işçi hareketini etkiliyor.İşçi sınıfı ile orta katmanlar arasındaki sınır kesin değil.Lenin sosyalist devrim saf proleter devrimi olmayacak demiş ve bağlaşıklık sorununa işaret etmişti.Komünist partisi işte bu bağlaşıkların temelini sürekli araştırmalı,incelemeli.1970'de Şili'de orta tabakalar (general Prats hareketi gibi) hem ilerici,hem de (Pinoşet'in desteklenmesi) gerici rol oynadılar.Demekki,kimi zaman devrimin kaderi orta tabakaların tutumuna bağlı oluyor.

-Sosyal demokrasinin devrimin yenilmesinde payı olduğunun çok örneği

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

vardır. Sosyal demokrasinin yığınların üzerindeki etkisi fazlaysa, onlarla bağlaşıklık olmadan devrim yapılamaz. Komünist hareketin tarihinde iki uç nokta görüldü: 1. Sosyal demokrasiyi düşman ilan etmek. (Komintern 7. Kongresi bunu düzeltti. Sosyal demokrasiyi destekleyen yığınların kazanılması amaçlanmalıdır.). 2. Yanlızca yığınları kazanma, liderleri yalıtlama çabası. Bunun gerçekleştirilebildiğinin tek bir örneği yok tarihte. Tabandan eylem birliğiyle önderlere baskı yapma olanakları artar, ama liderleri tümüyle yadsımak, dıştalamak olanaksızdır. İki şeyi birden yapmak gerekiyorsa) Tartışmak; b) Birlik için çalışmak.

Eylem birliğinde en önemli nokta ise sendikal birliktir.

Yeri gelmişken bir parantez açalım ve Sosyalist Enternasyonel bugün ne durumdadır, bir de buna bakalım: Son 10-15 yıl içindeki değişmeler oldu. Olumlu gelişmeler var ama bu SE'in daha az reformist olduğu anlamına gelmiyor. Dünya üzerindeki reel durum değişti. SE bu değişen durumu dikkate alıyor. a) Soğuk savaş politikası iflas etti, b) askersel araçlar gereksiz oldu, insanlığın yokolma tehlikesi belirdi. Sosyalist Enternasyonel'in önderleri, yumuşama sürecinin savunucuları oldular. Bu gelişmeleri komünist hareketle ve sosyalist ülkelerle ilişki kurmaya temel yaptılar.

Öte yandan sosyal demokrasinin tezleriyle bağlı Keynesçilik çöktü. Sosyal demokrat partiler, buna karşı getirilen monetarist-tutucu modeli de reddediyorlar. Ekonomik, sosyal kazanımların kırpılmasına karşı çıkıyorlar, çünkü bunların çoğunluğu, SE partilerinin erki sırasında sağlanmıştı.

SE ile 3. Dünya ilişkisi de farklılaştı. Gelişme modelleri değişmemiş olmasına karşın, Avrupa'da kapitalizmin sürekli 3. Dünya zararına gelişemeyeceği görüşü yaygınlaştı. Şimdi Nikaragua'ya destek, silah veriyorlar. Regan limanları mayınladı, Mitterand ise temizlemeye yardım etti.

Barışın savunulmasını, 3. Dünyanın gelişmesine bağladılar.

Komünist Partileri şu iki aşırı yanlıştan kaçınmalı:

-Sosyalist Enternasyonal ne yaparsa demogojidir demek.

-sosyal reformist politikanın Pro-emperyalist karekterini gözardı

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

etmek.

Sosyalist Enternasyonal ,bugün dünyada programı ve tüzüğü olan tek uluslararası örgüttür.Laçkalığına karşın,50 partiyle yaklaşık 50 milyon üyeye sahiptir.Seçmen tabanı ise çok daha fazla.

Sosyalist Enternasyonalin bizimle farkı:mülkiyet ve işçi sınıfının rolü sorunlarına farklı yanıt vermesinden geliyor.Bunlar geri adım atmadılar.Ama tek tek ülkelerde sosyal kazanımları,demokrasiyi savunuyorlar,3.Dünya ile ilişkilere önem veriyorlar.

4.Bağlaşık politikası:

Teori ve pratik açısından önemli deneyimler vardır.Bağlaşık demek farklı politik ve sosyal güçlerin,çıkarları farklı güçlerin ittifakı demektir.Komünist partisi bu çıkar farklılığını yadsımaz.Burada yanıtlanması gereken soru bağlaşıklığın hangi temelde olacağıdır.Komünist partisinin çıkarı temelinde olamaz.O halde komünist partisi a) bağlaşıklık içinde devrimci özünü koruyabilmelidir,b)tüm katılanların kabul edebileceği bir ortak platform ortaya koyabilmelidir.

Faşist diktatörlükten kurtulma sürecinde görülen şudur:

-kurtuluş öncesinde çıkar farkları öne çıkmaz.Ortak payda bulmak daha kolaydır.Kurtuluştan sonra çıkar farkları netleşiyor.Birşeye karşı olmak aşamasından ,"ne için " aşamasına geçiliyor.Komünist partiler kurtuluştan sonra çeşitli çıkarlarla karşı karşıya kalır.Bu evre komünist partinin önderliği açısından ele alınmalıdır.

-stratejik duruma göre bağlaşıklık politikasının platformu da değişmelidir.Komünst partiler değişimi incelemeli,bağlaşıklığın temelindeki değişiklikleri gözlemeli,değerlendirmelidir.Faşizme karşı savaşta proletarya diktatörlüğü platform olamaz,ama sosyalizmi kurmada ana halka budur.

-komünist partisi bağlaşıklığı gönüllülük temelinde sağlayabilir. Her güç özgürce karar verir.Bağlaşıklık temeli değişse bile,gönüllülük ilkesi her zaman için geçerlidir.Gönüllülük-hegemonya ilişkisi önemlidir Örneğin,barış savaşımında komünist partisinin hegemonyası şart değil.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Sosyalizm için ise zorunludur.Öncülük kazanılmalıdır.Hegemonya gönüllü olarak bu hegemonyayı kabul edenlerin yönlendirilmesidir.Hegemonya sürekli değildir.Her aşamada yeniden kazanılmalıdır.Bu sosyalizm için de geçerlidir.DDR örneğini ele alırsak,demokratik Blok,çeşitli partiler ve toplumsal örgütlerden oluşuyor.Gönüllülük ilkesi geçerli. Öte yandan komünist partisi her zaman hegemonya için çalışmak zorunda

5?Savaşımın uluslararası yanları:

Ulusal burjuvazi her zaman antiemperyalist özelliklere sahip değildir.Ama kimi zaman bu özellikleri gösterebilir.

Devrim,ulusal bir süreçtir.Ama karşı-devrim (Paris komününden bu yana görüldüğü gibi) her zaman uluslararası bir süreçtir.Fakat bundan her devrimin mutlaka yenileceği sonucu çıkartmak da yanlıştır. Sorun,her devrimci çıkışta,uluslararası güçler dengesini dikkate almaktır.Olumlu,olumsuz gelişmeleri hesaplamalı.

Burada şunu da vurgulayalım:Aşamalar şeması kurulamaz.Her ülkeder özgüllükleri vardır.Son zamanlarda görülen birşey,komünist partilerin öne koydukları hedefleri ulaşılabilir kılmalarıdır. Bir ülkede bir aşamada olan,bir başka ülkede önce ya da daha sonra olabilir.Bu nedenle,öteki komünist partilerin deneyimlerine bakmak gerek.Aşamalar şemalaştırılamaz.Burada kapitalizmin gelişme düzeyinin doğru olarak saptanması büyük önem taşıyor.Engels'in şu görüşünü unutmamak gerekir:işçi sınıfı önce erke ortak olmak sonra tümünü ele geçirmek için savaşır.

Ayrıca tamamlanmamış görevler gözardı edilemez.Macaristan'da 1945 deki antifaşist devrim,1918'in görevlerini tamamladı.Komünist partisi bunları mutlaka dikkate almalı.Bunların ihmali,büyük sorunlar getirir.

Öncelikle,daha önce çözülmemiş olan sorunlara yönelmek, en geniş yığınların desteğini almak bakımından ve bilinç düzeyini geliştirmek bakımından çok önemlidir.

Faşizmin alternatifinin burjuva demokrasisi olduğunu söyledik.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Ama komünistlerin istediğix nasıl bir demokrasidir? Komünist partiler daha gelişmiş bir demokrasi, faşizme izin vermiyecek bir demokrasi isterler. 2. Dünya savaşı sonrasında, komünist partilerin programlarına bakalım: Faşizmin yeniden canlanmasını önleyecek, onun sosyal temelini kazıyacak bir demokrasi. (İsteklerde kapitalizmin çerçevesini aşanlar da vardı. Ülkelere göre bunlar farklılık gösteriyordu.)

-İşçi sınıfı bu demokrasiде belirleyici bir etkide bulunmalı. Anayasal düzeni etkileyebilecek bir ağırlığa, role sahip olmalı. Örnek: İtalya'da ki 1946 Anaya sası komünist partisinin etkisiyle oluştu.

Ama işçi sınıfının hegemonyası açısından tarihsel örnekler farklıdır. İtalya'da hegemonyası var, Fransa'da durum net değildir. Yugoslavya'da silahlı konuma sahip.

Burada iki pratik sorun var: -Biz öncüyüz siz tabi olun demekle olmaz. Komünist partisinin, işçi sınıfının hegemon olmaya gücü ve yeteneği var mı ?

-Ötekiler bu hegemonyayı kabule hazır mı?

Komüneistlerin hegemonyalarının kabulünü ortak savaş için bir önkoşul olarak almamalı. Örneğin Küba'da başkasının hegemonyasını kabul ettiler, devrim oldu. Cezayir'de ise reddettiler, bugün hala koğuşturuluyolar.

Komünist partisinin hegemon olabilme yeteneğini belirleyen etkenler ise şunlardır: 1. Başkalarını ikna edecek net birx programa sahip olmak.

2. Komünist Partisinin gücü ve etkinliği

3. Pratik savaşımda en önde olmak.

Bu üç etmen varsı komünist partiler hegemonyalarını gerçekleştirebilirler.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

BİLGİLENME MATERYALİ - 3

LATİN AMERİKA KITASINDA, KOMÜNİST HAREKETİN DENEYİMLERİ VE GELİŞMELER ÜZERİNE ...

Latin Amerika birçok bakımdan, komünistlerin ilgi noktasını oluşturuyor. Komünistlerin kendi savaşımlarında yararlanabileceği, dersler çıkarabileceği ilginç deneyimlere sahne olmuş ve olmakta olan bir kıtadır Latin Amerika. Örneğin, Küba ve Nikaragua, devrimci öncünün ortaya çıkması ve görevlerini yerine getirmesi açısından ilginçtir. Sonra Şili deneyi, Unidad Popular öncesi ve sonrası ile, dikkatle incelenmesi gereken bir başka konu. Yine, Latin Amerika'da reformist çevrelerle işbirliği konusunda zengin deneyimler olduğu belirtilmelidir. Aynı şekilde Sol radikal grupların gelişimi açısından da ilgiyle izlemek gereken bir kıta burası. Bulunduğu gibi Sol radikal gruplar Latin Amerika'da oldukça güçlüydüler. Son yıllarda bunların karakterinde de belirli değişikliklere şahit oluyoruz. Sonra, Latin Amerika askerlerin, ordunun rolü konusunda da zengin deneyim ve derslerle doludur. Elbette, biz bu dar yazı çerçevesinde, tüm bir kapsamlı konuların ancak birkaçına, o da kimi önce çıkarılması gereken yönleriyle değineceğiz.

Sosyal, politik gelişmeler açısından Latin Amerika hareketli bir kıtadır. Sert bir sınıf savaşı yürüyor . Kıta olarak ele aldığımızda farklı sosyal çelişkileri birlikte bağrında taşıdığını görüyoruz. Farklı gelişme süreçleri var. Komünist hareketin kıtadaki gelişmesinde de bunun yansımasını bulabiliriz.

Bu kıtada komünist hareketin doğuşu Oktobr yıllarına rastlar. İlk partiler o yıllarda kuruldu. Ama Marksist-Leninist hareketin oluşma süreci sürüyor. Bu tamamlanmış bir süreç değildir. 1945'den, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan partiler de var. Kimi sömürge ve yeni kurtulmuş ülkede ise henüz örgütlü Marksist-Leni-

./.

TÜSTAV SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

nist hareket yok.

Elbette savaşım koşulları da farklı bu ülkelerde. Bu, ülkelerin özgül sosyal-politik gelişmişliğinden kaynaklanıyor. Örneğin Brezilya, bugün dünya ekonomisinde belirli bir yer alacak düzeyde tekelci kapitalizmin geliştiği bir ülke. Bu ülkede tekelci burjuvazi, emperyalizmin yanısıra ülkenin politikasını belirliyor. Ama öbür uçta Haiti, Paraguay gibi ülkeler de Latin Amerika'da yer alıyor.

Ama şu açık, bu kıtada bulunan ülkeler ne kadar farklı sosyal-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip olsalar da, partilerin oluşması bu temelde ne ölçüde farklı olsa da, tüm kıtadaki ülkelerin, halkların düşmanı ortaktır. Bu bir ve aynı düşman, ABD emperyalizmidir. Bunun da belirleyiciliğiyle, Latin Amerika'nın Komünist Partilerinin ve devrimci hareketinin savaşımında şöyle bir olgu ortaya çıkıyor. Her ülkedeki Komünist hareketin içinde çalışmak zorunda olduğu koşulların farklılığına rağmen, bu hareketlerin gelişme hızındaki farklılığa rağmen, farklı ülkelerin komünist hareketleri birbirlerini oldukça etkiliyorlar.

Latin Amerika bağlaşıklıklar sorunu açısından zengin deneyimlere sahiptir. Bağlaşıklık dendiği zaman akla ilk gelen genellikle sol güçlerin, devrimcilerin birliğidir, öncelikle bu güçlerin eylem birliğidir. Komünist Partileri de bu konuda çok çaba harcıyorlar. Bunun böyle olması da anlaşılır birşeydir; çünkü sol güçler, komünistlere en yakın güçlerdir. Ve bu aynı zamanda önemli bir görevdir; çünkü sol güçlerin birliğinin düzeyi, daha geniş güçlerin birliğinin düzeyini belirleyen etmen~~lerdir~~ dir.

Latin Amerika'da somut deney şunu gösteriyor: Sol güçlerin birliğinden daha geniş güçlerin birliğine doğru ilerleniyor. Bu açıdan Şili bir örnek olarak verilebilir. Komünist Partisi

../.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

burada bir kısım sosyalisti, küçükburjuva radikalleri ve reformistleri birliğe çekmeyi başardı. Bir başka örneği de Uruguay oluşturuyor. Bu ülkede Komünist Partisi denilebilir ki, birkaç onyıl süren ısrarlı çalışmayla sol güçlerin birliğini gerçekleştirdi. Öncelerinin FİDEL'i günümüzün Frento Ampilo'suna vardı. ~~Aynı~~ Aynı şey Salvador için söylenebilir, solcuların askersel-politik birliği, daha sonra reformist çevreleri de içine alan bir birliğe ulaştı (FDR-FMLN).

Ne ki, sol güçlerin birliği, Latin Amerika'nın birçok ülkesinde yakıcı bir sorun olarak durmaktadır. Çünkü,birçok ülkede birlik çabalarına karşın sol güçler gerçekten de dağınık durumdadır. Bu da savaşımı zayıflatmaktadır. Henüz dağınık olan sol güçler, toplumun devrimci yoldan dönüştürülmesinde birleşiyor olmakla birlikte, günlük savaştaki taktik ve seçilen savaşım araçları ayrıldıkları noktaları oluşturuyor. Elbette acil görevler konusunda da ayrılıklar söz konusu.

Komünistlerle ötekileri ayıran önemli nedenler var. Marksist-Leninist'lerin dışındaki sol ~~xxx~~ güçlerde şu özellikler göze çarpıyor: Biran önce amaca varmak adı altında sabırsızlık, olası bağlaşıklara (özellikle devrimci olmayanlara karşı) ~~xxxxx xxxxxxxx~~ sekterlik, kendi örgüt çıkarlarını öne çıkarma ve lider olma tutkusuyla kendi ~~x~~ iradesini birliğe dayatma çabası vb. Bunlar Komünist Partilerinin göğüslemek zorunda oldukları zorluklar. Eğer Komünist Partisi bunların aşılmasını başaramaz , ödün verirse, sonuç hiç olumlu olmuyor. Bu kez de "kollektif sekterlik" ortaya çıkıyor.

Böylesi bir parçalanmışlığın ve benzeri zorlukların temelinde, işçi sınıfının birliğinin yeterince sağlanamamış olması yatıyor. İşçi sınıfı içinde çok farklı politik eğilimler var. Komünist Partileri, işçi ve sendika hareketinin politik temelde bölünmesine karşı çıkan, işçi sınıfının ortak çıkarlarını öne alan bir poli-

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

tika izleyerek, olumsuzlukları gidermeye çalışıyorlar.

Bunların yanısıra, antiemperyalist, demokratik cephelerin yaratılması, yani Komünist Partilerin bağlaşıklıkta devrimci -sol güçlerin dışına taşılmasını sağlaması da önemli bir konudur. Sol güçlerin birliği ve bu sol birliğin genişliği ve derinliği ile böyle daha geniş bir birliğin yaratılması arasında çok sıkı bir bağ vardır. Devrimci olmayan reformist çevreleri, güncel,ivedi sorunlarda, örneğin diktatörlüklere karşı, emperyalizme karşı bağımsızlık için cephelere kazanma sorunu dikkat verilmesi gereken bir noktayı oluşturuyor.

Eğer bir birlikten söz ediliyorsa, elbette, bunun hangi reformist çevrelerle yapılabileceği ve bunların ne ölçüde reformist olduklarını da belirlemek, bu konuda net bir düşünceye sahip olmak gerekiyor. Latin Amerika'daki komünistler , çeşitli reformist akımlarla karşı karşıyadır. Burjuva reformistler var, sosyal reformistler, hristiyan reformistler, küçükburjuva karakterdeki milliyetçi reformist hareketler var.

Ama baştan şu belirlenmelidir . Latin Amerika'da, reformist çevrelerle devrimci güçler arasındaki ilişki akışkandır. Aradaki sınırlar değişmektedir ve bu sınır somut koşullar, somut gelişmeler ışığında belirlenecektir. Aynı şekilde, reformistler parça, tekil konularda, hedeflerde kazanmanın olanaklı olduğu da görülüyor. Örneğin, Nikaragua'daki halk erkinin desteklenmesi ve ABD müdahalesine karşı çıkılması konusunda bu görülebilir. Latin Amerika'da Nikaragua'daki devrimci gelişmeleri benimsemeyen ama bunu öne çıkarmadan, ABD'nin bu ülkeye müdahalesine karşı tutum alan reformist çevreler oldukça geniştir.

Yine, tarihsel deneyim şunu gösteriyor. Kimi zaman kısmi-geçici konularda işbirliğine yanaşanlar, savaşım içinde kalıcı bağlaşıklara dönüşebiliyorlar. Elbette bu sürecin de kendi içinde sallantılı, ikircimli bir süreç olduğu belirtilmelidir.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Latin Amerika Komünist Partilerinin 1930'lardan bugüne uzanan süreç içinde bu mk konuda zengin deneyimleri olmuştur. Daha o zamanlar yeni oluşmakta olan Komünist Partileri koalisyonlara, işbirliklerine yöneliyorlardı. Ama kendilerinin de kabul ettikleri gibi, sekter hatalar da yaptılar. O zamanlar birçok parti doğrudan Sovyet erki belgisini atıyordu. Yine bu süreçte partilerin proleterleşmesi yanlış kavranıyordu. Proleterleşme öteki güçlerle bağlaşıklığa ters bir şey olarak algılandı ve Partinin, işçi sınıfı temelinde güçlendirileceği gerekçesiyle işçi sınıfı dışındaki güçlerden kopmaya yöneldi, yalıtlandı. Bu ise işçi sınıfı içinde güçlenmeyi de engelledi. Aynı yıllarda, öğrenci ve küçükburjuva kökenli devrimci hareketler de ortaya çıkıyordu. Ulusal reformist hareketler, yurtsever subay hareketleri de bu dönemde boy verdiler. Bunlar geniş bir birliği olanaklı kılan nesnel gelişmelerdi. Ne ki birçok durumda komünistler bu güçlerle bağlaşıklık kurmaya yönelecekleri ne, bunları, öteki yurtsever güçlerden işçi sınıfına yönelenleri, asıl düşman ilan ettiler. Onların işçi sınıfına, onun savunduğu görüşlere yakınlaşmalarını, kendi sahalarına bir tecavüz olarak nitelediler. Asıl savaşı, saldırının sivri ucunu bu kesimlere çevirdiler.

Bu sürecin ters çevrilmesinde, Komintern'in 7. Kongresi önemli bir rol oynadı. Asıl vuruşun kime karşı yapılması gerektiği, ve geniş bağlaşıklıklar kurma konusunda komünistlerin önünü açtı. Böylece geniş koalisyonların, antiemperyalist , antifaşist cephelerin kurulmasının yolu açıldı. 30'lu, 40'lı yıllarda, Şili'de kurulan Halk Cephesi gibi zengin deneyimler elde edildi. Yine gerek İspanya Cumhuriyetçileri ile, gerekse de İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyetler Birliği ile dayanışma etrafında, değişik güçler biraraya gelerek, yakınlaşarak birlik konusunda deneyim elde etmeye başladılar. Bütün bunlar, birlik konusunda gerekli olan öğrenme

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

sürecini oluşturdu. Elbette bu her yerde olumlu sonuçlar getirmedi. Kimi yerlerde Komünist Partileri sağ, revizyonist konumlara kaydılar. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Browder'in getirdiği kavram Latin Amerika komünist hareketine büyük zarar verdi. Ona göre başka güçlerle işbirliğine yönelen Komünist Partisi kendisini dağıtmalı, birleşik cephelerin içinde erimeliydi.

Komünist Partilerin geniş bağlaşıklara yöneldiği bu dönemin arkasından soğuk savaş dönemi geldi. Komünist Partileri ağır baskı ve saldırılarla karşı karşıya kaldılar. Bütün amaç Komünist Partilerinin yığın tabanını yok etmek, Komünist Partileri öteki güçlerden yalıtlamaktı.

Bu zorlu döneme karşın, 1950'lerden sonra bugüne uzanan dönem içinde, kapitalist dünyanın sosyal ekonomik krizi ortamında komünistlerin artan etkiliğini görüyoruz. Halkın devrimci kazanımları yolunda önemli adımlar atıldı. Küba'nın yanısıra, Şili'de Unidad Popular, Peri, Ekvator, Panama ve Bolivya'daki yurtsever subayların hareketleri öne çıkarılabilecek örneklerdir.

Bu süreç içinde antiemperyalist savaş daha geniş kesimleri kucaklamaya da başladı. Kıtada hareketlenme arttı. Ama hareketin yükselmesi şu olguyu da tüm çıplaklığıyla ortaya çıkardı. Komünist Partiler bu hareketi bir üst düzeye sıçratacak düzeye erişmiş olmaktan uzaktılar. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak halk hareketinin yükseldiği yerlerde, yerel gericilik emperyalizmle işbirliği içinde diktatörlüklerini kurmayı başardı. Halkın kazanımlarını yok etti.

Burada bir parantez açalım ve Şili üzerine birkaç söz söyleyelim: Bilindiği gibi Şili'deki darbenin sonuçları üzerine geniş tartışmalar yapıldı. Bugün, bütün bu tartışmaların ortaya çıkardığı temel sonuç şudur: Unidad Popular geniş olduğu için değil, daha da geniş olamadığı için faşist darbe başarılı oldu.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Komünistler her zaman bağ düşmana karşı savaşı başa alıyorlar. Bu da Latin Amerika'da ABD emperyalizmine, onun dayatmalarına karşı savaş demektir. Yine buna bağlı olarak, her zaman öznel değil, nesnel durumdan yola çıkan komünistler, demokrasinin x kazanılması için verilen savaşımla, devrimci amaçlarının, toplumsal düzenin köklü dönüşümlerle değiştirilmesi hedefinin geri atıldığı değil, aksine yakınlaştırıldığı görüşündedirler.

Latin Amerika'da ortaya çıkan yeni olguların nasıl değerlendirilmesi, bunlardan emekçi halkın savaşımının güçlendirilmesi için nasıl yararlanılması gerektiği konusunda, doğaldır ki, x Komünist Partileri arasındaki görüş değiş-tokuşu sürüyor. Halklarının kurtuluşu için ulusal ve demokratik bir yol denilebilecek bir yolda, Arjantin KP ve Uruguay KP ileri adımlar atmışlardır. Bu partiler, demokratik demokratik devrime yakınlaşmanın, sözünü ettiğimiz ABD emperyalizmine ve diktatörlük rejimlerine karşı oluşan geniş hareket içinde, halkın çıkarları temelinde, işçi sınıfının rolünün artırılması ve Komünist Partilerin güçlendirilmesiyle yoluyla gerçekleşebileceği görüşündeler. Bu savaşım boyunca, Komünistlerin reformist çevrelere yaklaşımlarının nasıl olması gerektiği önemli bir soru olarak ortaya çıkıyor. Bu konuda doğru bir yaklaşıma sahip olmak son derece önemlidir.

Latin Amerika'da kapitalizmin, geniş bir sosyal reformist hareketin ortaya çıkmasını sağlayacak ölçüde gelişmiş olduğu söyleniyor. Ama genel tanımlarla yetinilemez. Latin Amerika'da sosyal reformist çevrelerden söz edilince ne anlamak gerekiyor? Bu kıtada sosyal reformist hareket genelinde küçük burjuva çevrelere dayanmakla birlikte işçi hareketine de yönelmektedir. Latin Amerika'daki bu çevrelere Sosyalist Enternasyonal de aktif destek veriyor. Bu konu üzerinde daha geniş duralım:

Bilindiği gibi, burjuvazi içindeki farklılaşmaların, kapitalizmin gelişmesi ile birlikte ele alınması zorunludur. Son yıllarda

TÜSTAV TÜRİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Komünist Partisi'nin politikası, asıl olarak bağımsızlığı, ulusal çıkarları öne alan daha geniş güçleri birliğe kazanmayı öngörüyordu. Fakat pratikte sınıf savaşı ve emperyalist güçlerin dayattığı sınıf savaşındaki sertleşme buna olanak tanımadı. Bağlaşıklık daraldı. Bununla bağlı bir sorun da, komünistlerin, Hristiyan Demokratlara karşı tutum konusunu yeterince açıklığa kavuşturamamış olmalarıdır. Bu nedenledir ki, erke gelen faşist diktatörlük,küçük burjuvalara kadar uzanan bir kesimin bir süre için olsun desteğini alabildi. Elbette bir dizi başka önemli sorun atlanmamalıdır. Şili Komünist Partisi'nin de kabul ettiği gibi, silahlı kuvvetlere karşı tutum yeterince net değildi. Geniş askeri çevrelerin gericilikten kopup, halkla birleşmesi yönünde ordu içinde bir çalışma yapılmamıştı. Bugün baktığımızda, diktatörlüklerin hiçbir soruna çözüm getiremediğinin görüldüğü Latin Amerika'da, yeni bir dönemin açıldığı söylenebilir. Bu aynı zamanda emperyalizmin gerici çevrelerinin yeni bir saldırıya geçtiği döneme denk düşüyor. ABD'nin nükleer savaş tehditini tırmandırması, dünya çapında kendi egemenliğini dayatma çabası, Latin Amerika'da da ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik savaşımına yeni boyutlar katıyor. Bununla paralel olarak ülkelerdeki iç antagonizmalar giderek şiddetleniyor. Bu gelişmelerin sonucunda şu söylenebilir: Latin Amerikada antiemperyalist demokratik güçler arasında bağlaşıklığın temeli genişlemiştir.

Bugün Latin Amerika'da ekonomik bağımsızlık en öne çıkan ve herkesin üzerinde durduğu, düşündüğü konudur. Bu konu çevresinde IMF dayatmalarına karşı ekonomik bağımsızlığın sağlanması amacıyla yığınsal ve çork farklı akımları içeren geniş bir hareket oluşmuştur.

Latin Amerika'da, en geniş anlamıyla ulusal çıkar olarak ifade edebileceğimiz, ekonomik çıkarların savunulması hedefi etrafında oluşan bu hareket, ABD'nin çatışma ve heğemonya politikası ile

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

zorunlu olarak karşı karşıya geliyor. Burada tarihsel olarak yeni bir olgu sözkonusudur. Komünist Partileri ekonomik çıkarlar için ve politik dayatmalara karşı oldukça geniş güçlerin ortaya çıktığı bu duruma dikkatle eğiliyorlar. Çok kısa bir süre için de olsa ABD'nin saldırgan politikaları ile, ya da onun desteklediği diktatörlüklerle çelişkiye düşenlerle bağlaşıklık politikası hedeflenmesi söz konusu oluyor. Komünistler için, ABD emperyalizminin dayatmalarına karşı, ulusal çıkarlar, ulusal bağımsızlık düşüncesi etrafında ve ABD'nin desteğindeki diktatörlük rejimlerine karşı çok geniş güçlerle anlaşma olanağının ortaya xxkxxxxxxxxx çıkmış olması olgusu, demokrasi savaşımıyla, sosyalizm savaşı arasındaki bağa dikkat ayrılmasını bir kez daha gündeme getiriyor. Komünist Partilerin demokrasinin kazanılması ve burjuva demokrasisinin genişletilmesi hedefine yaklaşımları ile sosyalizm kavgası arasındaki ilişkiye önemle eğilmesi gereklidir. Bu sorun, burjuva devletin biçiminin (savaşım açısından) taşıdığı önem ve buna bağlı olarak devrime yaklaşım sorunu olarak da konabilir. Başka bir deyişle söylersek, devrimci süreçte aşamalar konusunda sağlıklı bir yaklaşım gerekiyor.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Latin Amerika'da, kapitalizmin gelişme düzeyi üzerine,çok değişik tarafların katıldığı tartışmalar oldu. Burjuva çevreleri kapitalizmin gelişmesi ile Latin Amerika'nın sorunlarının aşılacağı görüşünü öne sürüyordu. Yine sol radikaller Latin Amerika'daki kapitalizmin Avrupa'da görünen kapitalizmden kökten farklı olduğunu ileri sürüyorlardı. Marksist-Leninist'ler ise açıktı ki, kapitalizmin evrensel özelliklerinden yola çıkıyor; bu temelde, ülkelere göre gelişmenin özgüllüklerini gözönüne alıyorlardı.

Latin Amerika'nın sömürge egemenliği altında olması sonucu, kapitalizmin gelişimi burada güreee geç başlamıştır. Dünya çapında emperyalizm olgunlaşırken, burada kapitalist ilişkiler yeni geliştiyordu. Sömürgeciliğin sonucu, bu ülkelerde sermaye birikiminin çok düşük olması, yabancı sermayenin çok kısa zamanda güçlenerek egemen konumlar elde etmesini getirdi. Böylece bu ülkelerde kapitalizmin gelişmesine gelişmiş kapitalizm kendi damgasını vurdu. Erken dönemde tekeller oluşmaya başladı. Bunlar kısmen öncelikle devletin elinde bulunan tekeller olmakla birlikte az gelişmişlikte özel tekeller de vardır. Bunların özelliği, yabancı sermaye ile iç içe, yakın ilişki içinde olmalarıdır. Dünya kapitalizminin, kapitalist sistemen etkisi sonucunda, içi dinamik yeterlikken ve gerektirmezken devlet tekeci kapitalizminin oluşması sürecine paralel olarak, yabancı sermaye ile yerli sermaye arasında çelişkiler boy vermeye başladı. Kârın büyük payının yabancılar tarafından ülkeye götürülmesi, yerlilere az kalması bu çelişkinin kaynağını oluşturuyordu.

Emperyalizm kendi politikası sonucu ulusun çıkarlarını güzardı ederek kendi istediği kârı getiren alanlara, istediği oranlarda yatırım yapması sonucu bu ülkelerde kapitalizm dengesiz bir gelişme gösterdi. Bu, ağırı oransızlıklara, deformasyonlara neden oldu. Yine bu ülkelerde büyük toprak sahipliğinin korunmuş olması, da her şeye yansıyor. Yerli ve yabancı sermayenin bu ülkelerdeki toprak sahipleri, latifundistlerle kaynaştığı görülüyor.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Ama günümüzde yabancı sermayenin girdiği alanlarda da değişiklik olduğunu görmek gerekiyor. Önceleri hammadeye yöneliyorlardı. Bu alanlarda millileştirmeler ortaya çıkınca, imalat sanayine yöneldiler. Ne ki, imalat sanayine yönelmesi ile, emperyalist sermaye ekonominin değişik sektörlerine sızma olanağına da kavuştu. Bütün bu olgular ışığında Latin Amerika'ya bakıldığında burjuvazi içinde iki ana akım görülüyor. Burjuvazinin bir bölümü yabancı sermaye ile daha fazla kaynaşıyor, iç içe geçiyor. Kendi kârını artırmak, garantiye almak için ülke içinde ne varsa yabancı sermayeye peşkeş çekiyor. Burjuvazi içindeki öteki kesim de, iç pazara bağlıdır. Teknolojik ve mali açıdan yabancı sermaye ile işbirliğini öngörenleri de içinde olmak üzere, kendi kârlarını artırmak istiyor.

Elbette birçok durumda yabancı sermaye ile yerli sermayenin çatışmasının oranını saptamak zordur. Çünkü yabancı sermaye kendini gizlemek için çeşitli yollara başvuruyor.

Marksist-Leninist bilim adamları Arjantin, Şili, Brezilya, Venezuella'da yerli tekellerin oluştuğunu ortaya koyuyorlar. Yabancı sermaye ile çelişki daha çok burjuvazinin tekelci olmayan kesiminde görülüyor. Bununla birlikte, yerli tekellerin bir kısmı da, yabancı sermayenin olanaklarını daha kısıtlayarak, ortaklıktaki kendi paylarını artırmak istiyorlar. Bu bağlamda, Brezilya'daki tekellerin, Latin Amerika'nın öteki tekelleri kadar emperyalizme bağımlı olmadığını söylenebilir. Bu tekellerin teknolojik vb. açıdan kendi güçleri vardır. Ve emperyalist tekeller onlarla ilişki kurmak zorunda kalıyorlar. Ama bu, ilişkide genel kar belirleyici rolün değiştiği anlamına gelmiyor. Brezilya'nın dış borçlarının 100 milyar doları aştığı biliniyor. Bu ülkelerde tekellerin ortaya çıkmış olması, finanst kapitalin oluşması bir şeyi değiştirmiyor. Çünkü ülke bağımlı ülke olarak kalıyor.

TÜSTAV SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Emperyalizmle el ele x verilmesi, politik alanda da çeşitli farklılaşmayı beraberinde getiriyor. Tekellerin varlığı, demokrasinin reddi, baskının artması, tekel dışı kesimlerin ezilmesi demektir. Bu ülkelerde finans oligarşi, tekellerin tepesi, faşizmin temelini oluşturuyor. Bux gruplar toplumun öteki kesimlerine kendi konumlarını dayatıyorlar. Ve bu süreçte, giderek burjuvazinin bir kesimi ile de çelişkiye düşüyorlar. Bunlar arasında ithal ikamesi ile iç pazarın geliştirilmesini savunanlar var. Bu, "Ulusal gelişme"yi amaçlayan burjuva güçlerin perspektifidir. Bunlar emperyalizm ile işbirliğini reddetmemekle birlikte, ulusal pazar, ulusal ekonomi istiyorlar.

Ne ki, erktekiler, Chicago konseptini, Friedmancılığı xx uyguluyorlar. Bu da aşırı "liberalizm", ülkex ekonomisinin yabancı sermayeye açılması demektir. Ulusal ekonomiyi korumaya yönelik tüm sınırların kaldırılması demektir. Dünya pazarına açılma adı altında, ülke içinde emperyalizmin sızmasına aykırı olan xx ne varsa bunların imhası demektir. Bu da rekabet gücünde olmayan ülke ekonomisinin çöküşe sürüklenmesi anlamına geliyor. Bunun sonucu çok sayıda küçük, orta hatta büyük işletme iflas ediyor. Latin Amerika'da kimi ülkelerde bütün bir sanayi dalının ortadan kalktığı ya da emperyalist tekellerin eline geçtiği durumlar vardır.

Bu politikanın etkisi kendini artan sosyal sorunlarda da gösteriyor. İşsizlik alabildiğine artıyor, emekçilerin yaşam koşulları kötüleşiyor. Yine buna ek olarak, kendi silahlanma yükünü bu ülkelerin sırtına yıkma yolunda, ABD emperyalizminin daha sert dayatmalara gittiğini de görüyoruz. Bütün bu olgular tekelci burjuvazi içindeki farklılaşmayı da derinleştiriyor. Şimdi ulusal gelişme perspektifinin önüne set çekildiği bu ortamda, burjuva çevreler bir arayış içindeler. Ama burjuvazinin başka bir çizgi izleme yönündeki isteklerinin, ancak halk hareketindeki yükselme

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Elbette bu çevrelerin diktatörlüğe karşı tutumlarını ele alırken şuna dikkat edilmelidir. Bunların bir kısmı burjuva demokrasisine de yönelmek istemiyorlar. Diktatörlükten kurtulmak, ama halk hareketine de alan yaratmayacak bir x rejime geçmek istiyorlar. Brezilya bu konuda örnek verilebilir. Bu ülkede büyük ve tekelci burjuvazi demokratikleşmenin önüne geçmek için büyük çaba gösterdi, hâlâ da gösteriyor. Ancak yine Brezilya, tekelcilerin koyduğu sınırların, tekel dışı burjuvaziye kadar varan bir halk hareketi tarafından aşılabileceğini örnekliyor. Bu da şunu gösteriyor: Diktatörlükten kurtulmak isteyen, ama demokrasiyi sınırlı tutmak isteyen büyük ve tekelci kesimleri hem geçici müttefiktir, hem de bunların görüşlerine karşı savaşmak gerekmektedir. Bu nasıl olacak? Geçerken Orta Amerika için durumun x farklı olduğunu belirtelim. Bu bölge ülkelerinde savaşımın ana yönü yabancı sermayeye ABD emperyalizmine ve aynı x zamanda latifundistlere karşıdır. Latin Amerika'daki komünist partileri bu gerçekten yola çıkarak şöyle bir politika izliyorlarx denebilir. Hem bu kesimlerin diktatörlüğe karşı aldıkları konumlardan yararlanıyorlar -bu önemli çünkü hem ekonomik, hem politik etkileri vardır-, hem de halk hareketinin gelişmişlik düzeyini, hangi istemleri için ileri gidebileceğini gözleyen bir tutum takınıyorlar. Uruguay'da komünistlerin Frente Amplio içinde önemli bir başarı sağlamaları buna örnektir. Uruguayda komünistler oylarını 1/3 oranında artırdılar. Ama halkın çoğunluğu seçimlerde devrimci demokrasi için değil, burjuva demokrasisi için oy verdi. Halkın % 90'ı diktatörlüğe x hayır dedi, ama diktatörlüğe her hayır diyenin, devrimci güçlerden yana olduğu anlamına da gelmediği görüldü. Şimdi Uruguay'da KP önüne şu görevi koydu: Yığınların demokrasi bilincini devrimci bilince dönüştürmek. Ve bunu yığınların kendi öz deneyimi temelinde, kendi güncel istemleri için savaşımı sürecinde gerçekleştirmek. Çünkü bu süreç

TÜSTAV SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

içinde yığınlar öteki güçlerle karşı karşıya geliyorlar, onları tanıyorlar. Komünistler yığınların öncellikle demokrasi bilinciyle harekete geçmesinden yola çıkıyorlar. Görüldüğü gibi burjuva demokrasisine verilen destek, halkın ekonomik demokratik çıkarlar için savaşımı geri çekmek anlamına gelmiyor. En gerici güçlerin yalnız politik değil, ekonomik haklarını da sınırlamak zorunludur. Bu da devletin ekonomideki rolünü artırmakla olanaklıdır. Yine komünistler demokrasinin, demokratik hareketin güçlenmesinin getirdiği ortamdan, partinin güçlenmesi için de yararlanıyorlar.

Peki, bu ülkelerde ekonomik gelişmenin önünün açılması için ne öneriliyor? Bir de bu soruya bakalım. Her şeyden önce, bu ülkelerin dünya kapitalist ekonomisine sıkı sıkıya bağlı olduğu bilinmelidir. Bunlar Asya ve Afrika ülkelerine kıyasla, emperyalizme çok daha derinden bağlıdırlar. Ve bu nedenle ekonomik bağımsızlık savaşı bu bu verili koşullarda yürüyor. Ama Komünist Partileri ekonomik bağımsızlık istemini ivedi hedef olarak ortaya atmak için henüz zamanın erken olduğunu savunuyorlar. Ekonomik alandaki savaşımda, bu açıdan burjuva çevrelerinin görüşlerini de gözönünde bulundurmak gerekiyor. Bu nedenle ivedi hedef olarak bağımlılığın azaltılması, yumuşatılması gibi hedefler öne çıkarıldığında komünistler daha geniş çevrelerle birleşiyorlar. Bağımlılığın yeniden üretilmesi kıskacından nasıl çıkılacaktır? Bu konda yalnız komünistler değil, sosyal reformistler de, burjuva ekonomistleri de araştırıyorlar. Örneğin, bu ülkelerin dünya emperyalizmine karşı bir araya gelerek, ekonomik bütünleşme yoluyla kendi sorunlarına çözüm bulmalarından söz ediliyor. Potansiyeller birleştirilince sorunlar çözülecek, deniyor. Bu bir araya gelmek en azından, emperyalizme karşı direnme açısından önemli bir potansiyel oluşturuyor. Büyük burjuvazi bu yönde adımlar atmak istiyor. Son olarak ABD'yi dışarda bırakan, Küba'yı da kapsayan bir örgüt kuruldu. Uluslararası konferanslarda dış borçlar konusunda ortak tutum almaya çalışıyor-

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Buna karşılık ABD ayrımlı bir yaklaşımla ayrılıkları kışkırtıyor. Bu durumda Komünist Partileri, ABD emperyalizmine karşı ulusal, demokratik çıkarları gözönüne alan bir politika izlemeye çalışıyorlar. Bu arada Latin Amerika'da, yeni bir olgu olarak, diktatörlükle bunun dışındaki politik egemenlik sistemleri arasındaki tercihle bağlı olarak burjuva partileri içinde reformizmin yeni türlerine yönelme eğiliminin güçlendiği gözleniyor. Bunun/yapan partilerin başlıca amacının yığınları kazanmak, kendi peşine takmak olduğunu söylemeye gerek bile yok.

Latin Amerika'da sosyal reformizmin konumlarına ilişkin yeni olgular üzerinde biraz daha durmakta yarar var.

1970'li yılların ortalarından bu yana, Latin Amerika'da sosyal reformist örgütlerin faaliyetinde önemli bir artış kaydedilmektedir. Uluslararası Sosyal Demokrasi Latin Amerika'daki değişikliklere çok çabuk tepki gösterdi ve bu çevrelerle hemen ilişkiye geçti. Bu da gelişmenin bir başka yönünü oluşturuyor.

Ama elbette Latin Amerika'da sosyal reformizmin kendi temeli var. Latin Amerika'daki sosyal reformist hareketlere bakışımızda bunların Avrupa'dakilerle karşılaştırıldığında farklılıklara sahip olduklarını görüyoruz. Avrupa'da sosyal reformizm, işçi hareketinden çıktı. Ama Latin Amerika'da bu başka türlü oluyor. Bunlar işçi hareketindençıkmıyorlar, revizyonizm olarak boy vermiyorlar. Küçükburjuva ve burjuva akımlar, Sosyal Demokrasiye yöneliyorlar. Venezuella'da görüldüğü gibi ulusal reformist partiler Meksika'da yine burjuva ve liberal partiler aynı şekilde, Sosyal Demokrasiye doğru yöneliyorlar. Ve bu ideolojik araçlar işçi hareketi üzerinde etki sağlamaya ya da buradaki etkilerini güçlendirmeyi amaçlıyorlar.

Bu yola başvurularının nedenleri şöyle sıralanabilir: Ulusal reformist partilerin eski görüşleri etkilerini yitiriyor. Son birkaç yılda 10 yıldaki gelişmeler bu partilerin ulusal bağımsızlığı

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

sağlayamayacağını gösterdi. Şimdi yeni bir ideolojik arayış içindeler. İkinci olarak da işçi sınıfının süreç içinde artan sayısı, gücü, bu partilerin de bu gücü hesaba katmalarını zorunlu kılıyor.

Bilindiği gibi ulusal reformizm bir küçük burjuva ideolojisidir. Bütün toplumun çıkarlarının bir olduğunu savunur. Bunun anlamı, işçi sınıfının ve öteki emekçilerin, kayıtsız-şartsız burjuvazinin etrafında, onun öncülüğünde birleşmesi demektir.

Peki sosyal reformizm ile ulusal reformizm arasındaki fark ne oluyor burada? Yukarda da değindiğimiz gibi, bir akım olarak sosyal reformizm, işçi hareketi içinden çıktı. Dolayısıyla oportünistçe yansıtılmış bir biçimde de olsa işçi sınıfının çıkarlarını da yansıtıyor. Böyle bir ideoloji, işçi sınıfının rolünü ve bağımsızlığını daha çok tanımak zorunda kalıyor. Sosyal reformizme yönelen partiler, örneğin, sendikal örgütlere yanaşıyorlar ve, işçi sınıfı ülkede üretken sınıftır, dolayısıyla işçilerin politik yaşamında da ağırlıkları olmalıdır diyorlar. İşçi hareketinin kendi çıkarlarını dile getirebildiği bir rejim olmalıdır, diyorlar. İşçi sınıfının iktidarını değil, ama onun hakkını istiyorlar. Sosyal reformizme yönelen burjuva ve küçük burjuva partilerin bu politikası bazı sendika bürokratlarının, yöneticilerinin de çıkarlarıyla çakışıyor; çünkü onlar da politik ağırlıklarını artırmak istiyorlar.

Görüldüğü gibi, burjuva sosyal demokratlarının amacı, işçi sınıfının artan gücünü kendi peşlerinden politik yaşama katmaktır. Bunu da işçi sınıfına verilecek politik ödünlerle başarmak niyetindeler.

Fakat Latin Amerika'da sosyal reformist partilerin özellikle son zamanlarda işçi hareketinden de kaynak bulduğunu görmek gerekir. İşçi hareketindeki sosyal reformizmin kaynağı ise, işçi sınıfı içinde doğan yeni katmanlar oluşturuyor. Bunlar, yeni modern, büyük işletmelerde çalışanlardır. Bun unsurlar bilindiği gibi öteki emek-

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

çilerden daha iyi yaşama ve çalışma koşullarına sahipler. Sosyal reformizmin işçi sınıfı içindeki taşıyıcılığını bu kesimler üstleniyor. Bunlar sosyal köken olarak işçi sınıfına orta katmanlardan geliyorlar. Çünkü bunların yaptıkları işler asgari bir eğitim gerektiriyor. Bu eğitimi de ancak orta sınıfların çocukları alabiliyor. Ayrıca tekellerin, özellikle yabancı tekellerin ayrımlı ücret politikasıyla bu ayrışmayı güçlendirmeyi, hedefledikleri de gözden kaçırılmamalıdır. İşte işçi sınıfının içindeki bu xx kesimler sosyal reformizm için verimli bir alanı oluşturuyorlar.

Ama bu kesimleri tamamen sosyal reformizme kapılandıkları söylenemez. Bu katmanlar, sermaye emek ilişkisini keskin bir biçimde yaşıyor, ürettikleri ile sermayenin kârları arasındaki korkunç uçurumun daha çabuk farkına varıyorlar. Bu tam tersi bir eğilimi de beraberinde getiriyor. Bunlar daha yüksek ücret alıyorlar ama yeniden üretimleri daha çok xx masraf gerektiriyor. Bu ülkeler bağımlı ülkeler. Bu kesimlerin artan gereksinimlerini bu bağımlı ülkelerde ~~karşılamak~~ karşılamak zor. Bu bakımdan tümden satın alındıklarını söylemek zordur. Bunları "işçi aristokrasisini" olarak almamak gerekiyor.

Bunlar Sosyal Demokrasinin işçiler de ağırlıklarını duyurmalıdır görüşüne yatkındırlar. Öte yandan, bu ülkelerdeki yapısal işsizlik nedeniyle, işlerini kaybetme korkusuyla bu unsurlarda sert savaşımlardan uzak durma eğilimi ağır basıyor. Bu, sorunları görüşmeler yoluyla çözme güdüsünü, anlayışını besleyen başka bir etmen oluyor.

Yine bu unsurların çalıştıkları yerlerin yeni işletmeler, yeni üretim dalları olduğu düşünüldüğünde geleneksel iş kollarında (maden çıkarma vb.) yılların çalışmasıyla etkinlik kurmuş komünistlerin buralara hemen girmesinin zor xxxxx olduğu görülecektir. Bu nedenle bu işletmelerde işe giren, Batı Avrupa'da yetişmiş

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Sosyal Demokrat eğilimli uzmanlar kolayca etkilerini duyurabiliyorlar.

Burada şu noktayı da gözden kaçırmamak gerekiyor. Latin Amerika'da işçi sınıfının örgütlenmesi geri kalmıştır; sendikalaşma oranı % 20-30'dur. Sendikalar parçalanmış ve güçsüzdür. Varolan sendikaların çoğu da burjuva partilerinin doğrudan denetimi altındadır. Örneğin, Meksika'da sendikalar neredeyse çalışma bakanlığının kolları gibidir. Bu durumlarda Sosyal Demokratların sendikaların bağımsız bir rol oynamasını savunmaları, sendikaların toplumun sosyal ve politik yaşamında etkisinin artmasını savunmaları, bir ilerlemeyi temsil ediyor. Sosyal reformistlerin bu çabaları, sendikaların bağımsızlaştırılması yönündeki mücadeleye katkıda bulunuyor.

Pratiğe baktığımızda, ayrıca komünistlerin etkisi altındaki sendikalarda Sosyal Demokratların etkisi altındaki sendikalar arasında

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

ortak mücadele daha kolay gelişiyor. Bu, işçi sınıf içinde birlik bilincinin, sınıfsal bilincin gelişmesi açısından önemli bir ön-koşulu yerine getirilmesini sağlıyor.

Bütün bunlar göz önüne alındığında sosyal demokrat düşüncelerin yaygınlaşması, işçilerin devrimci konumlara geçişlerinde bir ara istasyon olarak değerlendirilebilir.Ayrıca bu ülkelerde sosyal demokrasi bütünsel bir düşünce sistemi değil, yalnızca kimi belgiler düzeyindedir. Bu anlamda o kadar da kalıcı nitelikleri yoktur.

Latin Amerika'daki Sosyal Demokratların bir başka yönleri de antiemperyalist ulusal oluşlarıdır. Emperyalizme bağımlı her ülkede olduğu gibi, kendilerini demokrat olarak nitelleyen Sosyal Demokratlar, antiemperyalist bir tutum almadan gelişemiyorlar. Bu ikilemle ister istemez karşı karşıya geliyorlar. Ya ABD emperyalizmini destekleyeceksin, ya karşı çıkacaksın! Bir de unutulmaması gereken şu bilgiye işaret edelim. Son yıllarda ortaya çıkan küçük burjuva ulusal kurtuluş hareketleri uluslararası destek arıyorlar. Kendileri tüm anlamda Sosyal Demokrat olmamalarına karşın , uluslararası planda seslerini duyurmak, destek almak için Sosyalist Enternasyonale üye oluyorlar. Örneğin Salvador'da Ulusal Devrimci Parti, silahlı savaşımı destekliyor, ama Sosyalist Enternasyonal'e üye. Bunlara tam anlamda Sosyal Demokrat denemez.

Öte yandan Latin Amerika'da kendine destek arayan Sosyalist Enternasyonal'in, Batı Avrupa'da alışık olunduğundan daha radikal, keskin sınıf sloganlarla ortaya çıktığını belirtelim. Sosyal Internasyonal'in bir anlamda bunu yapmaya eli mahkum. Belirli konumlar kazanmış bağlantılar kurmuş durumda. Desteği kestiği, geriletiği an bütün kazandıklarını gidecek, tüm saygınlığını yitirecek. Nikaragua bu konuda bir dönüm noktası halinde. Sosyalist Enternasyonal'e bağlı partiler Nikaragua'da antiemperyalist demokratik devrimi desteklemek zorunda kalıyor.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Hem de önderlerinin nereye ilerlemek istediklerini bilmelerine karşın, Ama Nikaragua ile dayanışma Latin Amerika'da geniş halk yığınlarını sarmış durumda. Bu durumda Sosyalist Enternasyonal geri çekildiği an tüm saygınlığını, konumlarını gözden çıkarmak zorunda. Elbette, bunun bir de öteki yönü var. Kendileri için belirli seçenekleri elde tutmak istiyorlar. Fırsat bulduklarında, Nikaragua'daki gelişmelerin yönünü etkilemeyi amaçlıyorlar. Örneğin Nikaragua'da etkilerini kullanarak Sandinistleri, seçimlere katılmış burjuva muhalefetle diyaloga sürüklemek istiyorlar.

Ama toplam sonuçları açısından baktığımızda Sosyalist Enternasyonal'in Nikaragua'ya verdiği destek bu çatışma koşullarında önemli olumlu rol oynuyor. Ayrıca Sosyalist Enternasyonal'in bu tutumu son yıllardaki barış ve yumuşama yanlısı tutumu ile de uyuyor.

Ayrıca Latin Amerika'daki süreçlerde Sosyalist Enternasyonal'in ekonomik alanda getirdiği önerilerin nasıl sınırlı olduğu, özde tekelci sermaye ile nasıl uzlaşmaya yönelik olduğu da belirgin bir biçimde ortaya çıktığını belirtmek gerek.

Sonuç olarak Latin Amerika'da sosyal-reformizmin yaygınlaşmasını Komünist Partiler korkunç bir hayalet gibi karşılamıyor, ama onu işçi hareketinde etkisizleştirmek, buraya sokmamak için çaba gösteriyorlar. Çözüm önerilerini dikkatle inceliyorlar, olumlu yanlarını destekliyorlar ve işçi hareketinde Batı Avrupa'da olduğu gibi komünist-sosyal demokrat ilişkilerin kemikleşmesini önlemeye çalışıyorlar.

Latin Amerika'dan söz edip de, Nikaragua üzerine öne çıkan bir kaç noktayı belirtmemek olmaz. Elbette, Orta Amerika'da yer alan Nikaragua savaş koşulları açısından farklı bir ülkedir. Küba'da olduğu gibi, Nikaragua'da da küçük bir komünist partisinin olduğu bir ülkeydi ve silahlı yolla devrim gerçekleştirildi. Bu durumun Komünist Partiler arasında halâ sürmekte olan, Komünist Partilerin rolü üzerinde bir görüş değiş tokuşuna yol açtığı biliniyor.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Herşeyden önce Nikaragua'nın özelliklerine bakmalıyız. Bu ülkenin sosyal ekonomik gelişme seviyesi en önce dikkat ayırmamız gereken yer. Nikaragua'da çok geri ve bağımlı bir kapitalist gelişmenin olduğunu görüyoruz. Bununla bağlı olarak gelişmiş bir işçi sınıfı ve sınıf bilinci yok. Nikaragua'nın bir başka özelliği, bu ülkedeki ulusal çelişkilerin varlığıdır. Bu ulusal sorunlar, Somoza diktatörlüğü ile halkın arasındaki çelişkilerde kendini gösterdi. Orta Amerika için ortak bir özellik olan, çok sert politik baskı Nikaragua'da da vardı. Böylesi bir politik baskı, tüm legal protesto yollarını tıkamıştı.

Nikaragua'da antiemperyalist kurtuluş devriminin, Sandinist Cephe önderliğinde (FSLN) gerçekleşmesi, yani FSLN olgusu, yukarıda değindiğimiz gibi,halkın kurtuluşunun sağlanmasında Komünist Partisinin, Marksist-Leninistlerin ayrı örgütlenmelerinin gerekli olup olmadığı gibi bir tartışmaya yol açtı.

Burada şu belirtilmelidir. FSLN olayında, Marksist-Leninistlerin ağırlıklı bir rolü vardır. Küçük bir parti olsa da Sosyalist Partide örgütlenmiş olan komünistler önemli konumlara sahiptiler. Marksizm-Leninizmin yaygınlaştırılmasına da çok emekleri geçti. Pek bilinmeyen bir olgu da, FSLN'in kurucuları arasında, ilk liderin Sosyalist Parti'den biri olmasıdır. Komünistlerin, FSLN'de Marksist-Leninist görüşleri yaymada, öteki leri Marksizm-Leninizme yaklaştırmada ve bağlaşıklıkların kurulmasında etkin rolleri oldu.

1979'lara kadar, FSLN, komünistler ile öteki ilericilerin bir bağlaşıklığı görünümündeydi. Solcular, aşırı solcular ve kolay kolay sol tanımı içine girmeyecek unsurlar da vardı. Bu sonuncular, burjuva ideolojisinden kopmuş olmakla birlikte, henüz devrimci demokrat konumlara da gelmemişlerdi.

FLSN bir partileşme süreci içindedir ve bu süreçte hayli yol almıştır. Bu Orta Amerika genelinde ortaya çıkan bir süreçtir. Komünist Partilerin oluşmasında yeni bir örgütleme biçimi ortaya çıkıyor. Bu elbette eski Komünist Partilerin çalışmasından bağımsız değil, onl

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

rın rolünü görmek gerekir. FLSN'deki anak eski Sosyalist Parti Üyelerinin yanısıra, Salvador'daki Farabundi Marti Cephesi de bir örnektir. Burada komünistler ile öteki devrimciler arasında çok sıkı bir işbirliği söz konusudur. Şüphesiz, bu uzun bir süreç içinde birleşmiş bir Komünist Partisi haline dönüşebilir. Guatemala'dan örnek vermek gerekirse, bu ülkedeki Devrimci Birlik'de, Komünist Partisinin bir parçası yer almaktadır.

Şu genel ders çıkarılabilir; Orta Amerika'daki savaşım diktatörlüklere karşı savaşımda sol güçlerin birliğinin taşıdığı önemi ortaya koymuştur. Nikaragua'da FLSN Somoza diktatörlüğüne karşı verilen savaşta sol güçlerin birliğini sağladıktan sonra hegemonyasını kurabildi. Şu süreç bile herşeyi ortaya koyuyor: 1978'de bağlaşıklık sağlandı, yıl sonunda üç ana akım bir araya geldi. 6 ay sonra Somoza diktatörlüğü devrildi. Benzer gelişmeler Honduras'da yer alıyor. Ama henüz sol güçler dağınıktır, halk üzerindeki etkileri azdır.

Elbette FLSN'in bağlaşıklık sorununa yaklaşımından çıkarılacak ders vardır. FLSN'in başarısının temelinde, Somoza diktatörlüğüne karşı savaşta anak halkın geniş kesimleri arasında bağlaşıklığı sağlamacı yatıyor.

FLSN'in işçilerden burjuva güçlere, komünistlerden hristiyanlara hatta gerici kesimlerine kadar uzanan geniş bir bağlaşıklığı kurabilmesi nasıl oldu? FLSN kısa vadeli, önde duran devrimci hedefini net ve ikircimsiz ortaya koydu. Buna iyi sarıldı, bu hedefin gereklerini yerine getirdi. Başarısının anahtarı buradadır. Antiemperyalist anak içerikteki halk savaşının amacı, sosyalizm değil Somoza diktatörlüğüne son verilmesi gibi net bir hedefti. Baş düşman Somoza diktatörlüğüydü. Ve bu savaşta FLSN bu baş düşmana karşı savaşmak isteyen herkesi kucaklıyordu. Somoza diktatörlüğüne son verme belgisi yalnızca devrimcilerin değil, halk kesimlerini etrafında toplayabildi.

Yine Sandinistlerin kendi ülkelerinin savaş geleneklerini bilmeleri ve bunu değerlendirebilmeleri ide önemli bir rol oynamıştır.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Sandinistler 20'li, 30'lu yıllarda Sandino'nun verdiği devrimci demokrat savaşımın etkisini iyi değerlendirdiler. Aynı zamanda bunu halka da yaydılar. Örneğin 60'lı, 70'li yıllarda Sandino üzerine çok sayıda kitap basıldığını görüyoruz. Sandino halk arasında sevilen bir ulusal lider, bir semboldü. Sandinistler Sandino'nun yurtseverlik duygusu, adalet duygusu, yoksullardan yana olma vb. gibi düşüncelerini, ütopyasını ele alıp, buna günün koşullarına uygun bir içerik doldurdular. Antiemperyalist içeriğini dirilttiler, geliştirdiler. Nikaragua'da devrimciler, Sandinistler olarak ortaya çıktılar. Marksist-Leninist düşünceden kaynaklanmasına karşın, hiçbir zaman Marksist-Leninist belgilerle ortaya çıkmadılar. Bu da Hristiyanlığın yaygın olduğu Nikaragua'da, Somoza'nın başlıca silahı olan antikomünizme karşı koyabilmelerini sağladı. Sandinistlerin önemli bir yönü de bağlaşıklar sorununa netlikle yaklaşmış olmalarıdır. Çeşitli bağlaşıkları aynı anda çeşitli düzeylerde sürdürebildiler. Bunları birbirinin karşısına koymadılar. Bir yandan sol güçlerin ittifakı için çalıştılar, ikinci yön olarak başta işçi ve köylüler olmak üzere yığınların taban birliğini sağlamak ve üçüncü olarak devrime, sosyalizme karşı olan ama o anda Somoza'ya karşı olan burjuva reformist çevreleri de yanlarına almak için çaba gösterdiler.

Elbette yalnızca teorik planda bu konular üzerinde düşünmekle kalmadılar. Bunun Nikaragua özelinde nasıl biçimlenebileceğine de yanıt getirdiler. Birlik nasıl sağlanacaktı? Küçük burjuvalara, işçiler, köylüler nasıl bir araya getirilebilirdi. Baskı ve gericilik nedeniyle işçilerin bile örgütlenme düzeyleri ve savaşım gelenekleri oldukça düşüktü. Örneğin sendikalaşma oranı %1'di. Böylesi bir durumda yalnızca partilerin bir araya gelmesi ile bağlaşıklık bir kurum haline gelemez, somut bir biçim alamazdı. Sandinistler somut örgütlenme biçimlerini geliştirirken yığınların kendi öğrenme sürecinin derinleştirilmesine de oldukça dikkat ayırdılar. Çeşitli, ama net belirlenmiş istemlerin uzun savunulmasını amaçlayan komiteler kurdular. Örn ğin işçi savunma komite

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

teleri. Burada işçiler biraraya geliyorlar ve haklarını korumak için neler yapılması gerektiğini tartışıyorlardı. Burada birleşen işçiler kendi deneyleri temelinde bilinçlenerek radikalleştiler. Yine 1977 yılında kurulmasına başlanan babalar komiteleri bir başka örnektir. Bunlar önce diktatörlükten saklanan gençlere, çocuklarına bakacak, çocuklara yer bulmak, saklamak üzerine bir araya geliyorlardı. Bu komiteler süreç içinde, yalnızca çocuklarını saklamanın yeterli olmadığını görerek, kendileri doğrudan Somoza kuvvetleri ile savaşa girdiler.

Bir başka dikkat çekici nokta da, Nikaragua'da FLSN'in aracı örgütler diyebileceğimiz örgütlenmelerle kurduğu ilişkidir. Bu örgütler, FLSN üyesi değildirler ama onunla birçok açıdan bağlıdır. Bu örgütler aracılığıyla FLSN kendisinden olmayan, kendisinden uzak görünmek isteyenlerle de bağlar kurabildi. Örnek vermek gerekirse, 12'ler komitesinden söz edilebilir. Bu örgütte Nikaragua'nın önde gelen aydınları, iş adamları, kilise papazları vardı. Bu örgüt yardımı ile FLSN burjuva çevrelerle ilişkilerini genişletebildi. Elbette bu bir kandırmaca, bu örgüt de FLSN'in kendi kurduğu bir örgüt değildi, 12'ler komitesini oluşturanlar gerçekten de Nikaragua kamuoyunda kendi kazandıkları bir saygınlığı olan kişilerdi.

Bu kapsamlı bir yazı içinde, Nikaragua'daki devrimci savaşımın tüm yönlerini ele almak olanaksızdır. Yalnızca birkaç yönüne değinmekle yetindik.

Orta Amerika'ya uzanmışken, sol güçlerin çok dağınık olduğu Honduras'taki durum üzerine de birkaç söz söylemekte yarar var.

Honduras'taki sosyal bunalım öteki Orta Amerika ülkelerinde olduğu kadar derin değildir. İktidardaki kesimler ile halk arasındaki çelişkiler henüz keskinlik düzeyine ulaşmış değildir. Bu ülkede 80'li yılların başına kadar ekonomik bunalım derinleşmemişti. Ayrıca geniş topraklara sahip Honduras'ın nüfusu da azdır. Toprak sorunu o kadar keskin değildir, gerektiğinde tarıma yeni topraklar açmak olanaklı. Yine, ABD emperyalizmi Honduras'ta 19. yüzyıl gibi olduk

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

oldukça erken bir zamanda tam bir egemenlik kurdu. Bu da karşı çıkacak güçlerin gelişimini başından önledi, geciktirdi.

Bu ülkede, ABD tarafından, Kosta Rika hariç öteki Orta Amerika ülkelerinde görülmeyen işler başarıldı. İktidardeki işbirlikçi, güçler, bir çok reformlar uyguladılar, destek sağladılar. Politik baskının çok olduğu öteki ülkelere ters olarak, burada reformist sendikalar, reformist partiler kuruldu. Bunlar gelen tepkiyi, protestoyu emmeyi başardılar. Çok çeşitli akımlara sahip çeşitli partilerin bulunduğu bu ülkede, Komünist Partisinin bu partiler yelpazesinde kendisine yer bulması, açması oldukça zor.

Bu ülkede, 80'lerin başıyla birlikte Komünist Partisinin önünde duran sorunlar oldukça ciddileşti. Bir taraftan Orta Amerika'da yaygın bir belgi haline geliş olan Orta Amerika'da tek devrim belgisi Komünist Partisinde birçok bölünmeye neden oldu. Öte taraftan savaşım silahlı mı, değil mi? tartışması da dağınıklığa körükledi. Bu arada kurulan silahlı, gerilla kolları da yenilgiye uğradılar. Halktan destek görmediler. Şimdi bu ülkede sol güçlerin birliğinin kurulması yönünde çabalar var. Ama daha başlarda olduğunu kabul etmek gerekiyor. Honduras'ta artan ABD varlığına, ve Ülkenin Nikaragua'ya karşı bir saldırı üssüne dönüştürülmesine karşı çıkmak, en geniş güçlerin birliğini sağlamada çıkış noktasını oluşturmakta.

Genel olarak Latin Amerika'da sol radikal gruplar ne gibi bir gelişme göstermektedir? Bu konunun da üzerinde kısaca duralım.

Latin Amerika'da sol radikal gruplar, bir çok öteki sol akımlar gibi, günümüzde bir yönüyle eskinin bir devamı olarak varlar, bir yönüyle de farklılıklar kazanmışlardır.

Küçük burjuva sabırsızlığı, aceleciliği, nesnel durumu göz önüne almadan devrimci dönüşümleri iradi yoldan gerçekleştirme isteği eskinin devamı olarak taşıdıkları niteliklerdir. Örneğin Peru'daki " "ışıklı yol" grubu. Yine, Nikaragua'daki sözde Komünist Partisi. Bunlar Nikaragua'daki bugünden sosyalizmi kurmak istiyorlar. Salva-

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

dor'da, Farabundo Marti Cephesi içinde de 2 yıl öncesine kadar benzer sorunlar vardı. Ne yazık ki bu sorunların çözünü için kanlı yollara başvuruldu ~~sorunda kalında~~.

70'li yıllara paralel olarak, sol radikal gu grupların konumlarını gözden geçirerek, belirli değişikliklere uğradıkları söylenebilir. Örneğin Peru'da bazı sol radikaller, seçim için bloklara katılıyorlar. Şili'de Komünist Partisi ile işbirliğine yanaşanları var. Aynı şekilde Orta Amerika'da sözünü ettiğimiz gelişmeler var.

Özel olarak ele almak gerekirse, sol radikal gruplar hangi noktalarda gerçekçi konumlara yaklaştılar?

Bağlaşıklık konularını ele almaya başladılar. Komünist partilerle işbirliğine yöneldiler. Böylesi bir birlik üzerinden reformist güçlerle işbirliğine yönelebiliyorlar.

Özellikle Orta Amerika'da, partinin rolü ve önemi üzerine artan bir anlayışın geliştiğini görüyoruz.

Devrimci savaşımın değişik biçimleri birleştirilmesini kabul ediyorlar. Yalnızca silahlı savaşımı savaşımı savunmaktan vazgeçip, öteki savaşım biçimlerine de önem verilmesi gerektiğini söylüyorlar.

Kendi ülkelerindeki savaşımı uluslararası boyutları içinde ele alma, değerlendirme eğilimi güç kazanıyor.

Ayrıca, devrimin aşamaları konusunda görüşlerinin değişmekte olduğu gözleniyor. Orta Amerika'da birçok sol radikal grubun ortaklaşa yayınladıkları bir belgede devrimin iki aşamasından söz ediliyor. Derhal sosyalist devrim istemini geri çekerek uzunca bir süre süreceğini belirttikleri antiemperyalist antioligarşik devrim aşamasından söz ediyorlar. Bunu sosyalizmin nesnel ve öznel hazırlığı için gerekli bir aşama olarak görüyorlar.

Komünist Partileri sol radikalleri önemli bir savaş potansiyeli olarak değerlendiriyorlar, onları izole etmeye değil, kazanmaya yöneliyorlar. Onları kendi deneyleri temelinde bağlaşıklığa çekmek için çalışıyorlar. Eğer öğrenme niyetleri yoksa ancak o zaman tepelerini izole etme taktiğine başvuruyorlar. Ve genel olarak sol radikalizmi ~~Marksist~~-

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Marksizm-Leninizme geçişte bir ara istasyon olarak değerlendiriyorlar.

Komünist Partileri başlaşıklık politikası açısından sağa karşı olduğu gibi sola karşı da sekterlikten kaçınıyorlar.

Son olarak, Şili'de KP'nin silahlı savaşım konusundaki yaklaşımına değinelim. Bilindiği gibi, Pinoşet diktatörlüğüne karşı savaşımı sürdüren Şili Komünist Partisi, bir yandan Hristiyan Demokratları bağlaşıklığa çekmeye çalışıyor, bir yandan da silahlı direniş de gerekir diyor. Bu ikisini pratikte nasıl bağdaştırabiliyor?

Şili KP, Pinoşet diktatörlüğünden kurtulmak, ancak tüm halkın ayaklanması ile gerçekleşecektir görüşünde. Bilindiği gibi, Arjantin, Brezilya ve Uruguay'da, diktatörlüklere son verilmesiy diktatörlük karşıtı güçlerle, erkteki güçler arasında belirli anlaşmaların sonucu gerçekleştirildi. Halkın baskısıyla diktatörlükler seçimlere razı oldular ve seçim sonuçlarına saygı göstereceklerini açıkladılar. Örneğin Uruguay'da Frento Amplio bile erkteki güçlerle görüşmelere doğrudan katıldı. Sonuçta bu ülkelerde politik sistem b r anlamda dönüştürülmüş (tranforme edilmiş) oldu. Ama Şili'de durum farklıdır. Pinoşe aynı düşüncede değildi. 1990'a kadar erkte kalmakta ısrarlı olduğunu vurguluyor. Şili'de de Pinoşe ile sağ burjuva güçler arasında görüşmeler yapıldı, ama bir anlaşma sağlanamadı. Bu ülkede politik sistem de bir kesinti zorunlu görünüyor. Dönüşümün yolu tıkanmış durumda.

Şili KP, madem kendisi gitmiyor, o zaman halk ayaklanarak götürmeli diyor. Bu somut saptamadan kalkarak barışçı, barışçı olmayan tüm yollara başvurmanın halkı meşru hakkı olduğunu vurguluyor. Bu nedenle Manuel Rodrigez Yurtsever cephesinin askeri eylemlerini destekliyor.

Bu savaşım, orduda da ayrışmalara yol açıyor. Askerler kimden yana olduklarını açıklamak zorunda kalıyorlar. Halk da bu savaşım yoluna destek veriyor, mahallelerde savunma birlikleri oluşuyor.

TÜSTAV TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Evet, silahlı hareket nedeniyle, devrimci güçlerle burjuva güçler arasındaki ilişkilerde sorunlar ortaya çıkıyor. Burjuva muhalefetin bir kısmı, işbirliğinden uzak durmak için silahlı savaşımın desteklenmesini bir bahane olarak kullanmayı deniyor. Ama şimdi Hristiyan Demokratlar içinde silahlı savaşıma sempati ile bakan kesimler de var.

Şili Komünist Partisi, bunu halkın desteklediğini, halkın kendini diktatörlüğün silahlı saldırılarına karşı savunmak zorunda olduğunu söylüyor. ŞKP liderlerinin birçok kez kez belirttikleri gibi, Şili'de rejimin liberalleşmesi ufukta görünmüyor. Diktatörlük rejimini dönüştürmek olası gözükmüyor, bu rejimi aşmak gerekir diyorlar. Kuşkusuz onlar da silahlı savaşımın geleceği konusunda her şeyi şimdiden öngördüklerini iddia etmiyorlar.

TÜSTAV SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI